

eLIBRO

August Strindberg

La insulo de felîculoj

INKO

August Strindberg
LA INSULO DE FELIĈULOJ

El la la sveda tradukis

Oskar Frode

Lingve redaktis

Franko Luin

eLIBRO

Aranĝis: Franko Luin

ISBN 91-7303-060-0

inko@omnibus.se

<http://www.omnibus.se/inko>

INKO · SE-13542 TYRESÖ · SVEDIO

DECEMBRO 2000

I

La trimastulo "Sveda Leono" jam suprentiris la blindvelon kaj la bonedvelon de la antaŭa masto antaŭ la fortikaĵo de Elvsborg, kaj oni ĝuste levis la ankron, kiam unu el la remboatoj de la dogano forlasis la bordon signalante, ke la ŝipo ankoraŭ ne forveturu; sed la vento jam ŝveligis la velojn kaj la ŝipo streĉis la ankroŝnuron. La doganistoj remis plejeble rapide; ili elĵetis la finon de la ŝnuro, kaj baldaŭ oni tiris la doganan boaton al la ŝipkorpo. El la boato suprenrampis du junuloj, kaj ili estis tiritaj tra kanonpordo en la ŝipon; post ilin oni ĵetis ledan sakon, kiu ŝajnis esti ilia sola pakaĵo. Tiam la doganboato denove forveturis, dum "Sveda Leono," kiu jam levis la ankron sur la ankrotrabon, forveturis maren per malgrandaj antaŭveloj, kaj salutpafis la kanonoj de la dekstra flanko, al kio respondis la fortikaĵo.

"Sveda Leono" havis ŝargon da forĝaĵoj, drapoj kaj diversajoj; krom tio 500 pasaĝerojn, plejparte krimulojn, venigitajn el ankroforĝejoj, malliberejoj kaj pundoj, kaj ĝi estis destinita al la kolonio Nova Svedujo en Nord-Ameriko.

Post kiam la du junuloj estis pene surrampintaj tra la subplanko kaj staris sur la ferdeko, ili sin turnis malantaŭen kaj, kvazaŭ havinte la saman penson, ili eligis la langon, ĉu al la fortikaĵo aŭ al la lando entute, kiu bluete malaperis iom post iom, tion difini estus malfacile. Malŝarĝinte tiel siajn patro-

landajn sentojn, ili serĉis la kajuton de la ŝipestro en la malantaŭo por montri siajn legitimaĵojn kaj doni klarigon.

El la raporto, kiun ili nun donis, oni eksciis, ke ili estas *Dominus* Lasse Hulling kaj Peter Snagg, studentoj ĉe la universitato de Upsala, ambaŭ plenpruvite kulpaj pri tio, ke en restoracio de la urbo kaj ĉe drinkfesteno de samprovincaj studentoj ili estis parolintaj malhonore pri la reĝa profesoro *Serenissimus* Olaus Rudbeckius kaj lia ĵus eldonita centjarece kolosa verko *Atlantiko* aŭ *Manhem*, en kiu la gloron de la patrujo altigis la aŭtoro tiom, kiom ĝis tiam oni ne pensis aŭ antaŭsentis, ĉar la nomita *Serenissimus* kun plena evidenteco pruvis derive, ke Svedujo estis nenio malpli ol la lulilo de la homaro. Pro ilia malsaĝa kaj malhonora dubo la plicitatajn Hulling kaj Snagg oni ĵetis en malliberejon sed, ĉar ili kondutis maldece kaj puninde en ĉi restadejo pli malvasta ol saniga, oni kondamnis ilin al punbata kurado kaj pundomo.

Ricevinte pardonon pro la speciala mildeco de lia reĝa moŝto, ili ricevis la permeson forsavi sin el la regno kaj forvojaĝi al Nova Svedujo per "Sveda Leono."

La ŝipestro ricevis la klarigon kun forta rido. Li nenion aŭdis ĝis nun pri tiu libro "*Atlantiko*" sed eksciinte, ke ĝi pretendis pritrakti, ke Svedujo estas la subakviĝinta "*Atlantido*" aŭ la Insulo de la Feliĉuloj, li tuj samopiniis kun la studentoj kaj klarigis, ke ĉiu maristo scias, ke "*Atlantido*" situas en la Granda oceano, kiu ĝuste laŭ tiu sama insulo ricevis sian nomon, t. e. Atlanta oceano. Tiam li bonvenigis la lertajn sinjorojn kaj fariĝis ilia bona amiko.

Favorata de bonaj ventoj la vojaĝo iris tra Norda maro, la Angla kanalo kaj oni eniris la Hispanan maron. Ĉar pro risko de averio oni ne kuraĝis havi la malliberulojn ligitaj, kaj ce-

tere ne timis forkuron aŭ ribelon, ĉar ĉiuj deklaris sin kontentaj je la foriro, ili povis sin movi libere kaj ili kondukis bone kaj bonmore. La edziĝintoj rricevis siajn edzinojn kaj infanojn, kiujn ili ne vidis dum multaj jaroj. Ili estis tre feliĉaj, kaj feliĉo igis ilin bonaj. Sed ili vere ne estis danĝeraj. Kelkaj el ili estis atakintaj per tranĉilo dum ebrieco, aliaj estis forkuritaj de soldatservo, aliaj estis ŝtelintaj fruktojn de najbaraj arboj, ĉar ili mem ne posedis arbojn. Ellasitaj el malhelaj, malsanigaj malliberejoj ili ĝuis senlime la perspektivon de la granda maro, kiu ĉirkaŭis ilin per lumo. Ĉio estis por ili nova kaj ili ludis sur la ferdeko kvazaŭ infanoj. Jen ili volis rigardi delfenon dancanta sur la ondo, jen ili deziris rigardi la ŝipanojn kaptantaj ŝarkon aŭ flugfiŝon.

Ĉar ili estis liberigitaj de laboro, la tuta vojaĝo ŝajnis al ili kvazaŭ festotago, kaj sen zorgoj pri la vivrimedoj ili altablĝis por ricevi simplan, sed sufiĉe nutran manĝaĵon.

La du studentoj, kiuj estis havintaj ŝnuron ĉirkaŭ la kolo, sed estis liberigitaj de tia puno, sin rigardis iel kiel kunkrimulojn kaj konatiĝis kun la eksmalliberuloj, kiuj devis rekomenci la batalon por la vivo en nova lando sub novaj kondiĉoj. Lasse estis pro naturo kaj eduko alveninta al la opinio, ke ĉiu okazintaĵo estas plej bona; Peter male opiniis, ke ĉio estas malbona. Kaj ofte la du kamaradoj malpaciĝis en siaj opinioj pri la mondo, dum kio ofte okazis, ke duono de la aŭskultantoj partianiĝis al Lasse kaj la alia al Peter. Pro tio la ŝipkuracisto unu fojon ĉesigis la disputon tiel, ke li klarigis, ke ambaŭ partioj estas pravaj. "La vivo estas kaj nigra kaj blanka," li diris. "Kiu okaze vidis nur la nigran flankon, kredas, ke ĉio estas nigra; kiu okaze vidis nur la blankan, tiu opinias, ke ĉio estas blanka." Kaj je tio ili kontentiĝis.

Tiamaniere ili alvenis al la naŭ insuloj de la Azoroj. Tie ili ricevis la permeson iri surteren por streĉi la krurojn. Ili opiniis, ke ili alvenis al paradizo, ĉar tie kreskis vino, maizo, oranĝoj, ananasoj kaj melonoj sub libera ĉielo. Viro, kiu estis laborinta dum ses jaroj en ankroforĝejo pro tio, ke li estis tranĉile pikinta alian viron, fariĝis tiel ĝoja, ke oni devis lin ligi, kaj ligita li kuŝis apud rivereto kaj manĝis oranĝojn, tiel, ke li estis flava en la vizaĝo kaj kriis, ke li estas Adamo. Pro tio li ankaŭ deziris sin tute senvesti kaj vesti sin nur per tabakfolio, sed la ŝipopastro, kiu okupiĝis pri li klarigis, ke estas peko promeni sen vestoj, sed la viro argumentis laŭ la Sankta Skribo kaj la sankta historio, ke post la unua peko Adamo estis vestita nur per figfolio, pro kio li opiniis havi la rajton sin vesti per tabakfolio. Sed tiam la pastro helpe de la patriarkoj kaj *Flora Exotica Sacra* evidentige pruvis, ke figfolio ne estas tabakfolio.

Fine la pasaĝerojn oni kondukis surŝipen; oni ekveturis direktante la pruon rekte al Antigua. Ĝis tiam la vojaĝo estis kvieta kaj bona escepte de ventego travivita en Norda maro. Sed nun, kiam ili estis enirontaj la regionon de la sensanĝa vento, ili havis senventecon. La maro ilin ĉirkaŭis kiel hidrarga horizonto, sur kiu la ŝipo moviĝis kiel magneta vergeto.

La varmego fariĝis netolerebla; la gudro fluis el la tuta senmova ŝnuraro kaj el la kunigoj de la ŝipkorpo. Dum la tuta tago oni surŝprucis la ŝipon timante, ke ĝi ekflamiĝos. Tiamaniere forpasis ok tagoj.

Tiam frumatene la observisto ĉe la antaŭa masto atentigis, ke norde nubo videblas. La ŝipestro, sciante kion tio signifas, tuj ŝnurfiksigris la kanonojn kaj ĉion moveblan, ŝtopis la fen-

detojn inter lukoj kaj aperturoj kaj pretigis la homojn por la plej malbona okazontaĵo.

Post kelkaj horoj, ĉe la matenmanĝo, nigra strio aperis ĉe la horizonto; kelkajn horojn poste oni aŭdis bruegon kvazaŭ ondegaj frapus marbordon aŭ kvazaŭ bruoj de veturiloj en urbo, kaj super la akvo alvenis la ventego. Antaŭ ol la veloj estis sendanĝerigitaj la ŝipon, la ventego forblovis maren velostangojn kaj mastpintojn, kaj nur per subveloj "Sveda Leono" estis pelata suden, ĉiam antaŭen sen scio pri la celo.

La ventego furiozis dum tri tagoj kaj ĉiumomente oni estis pretaj aŭdi, ke la kilo ektuŝis la fundon. La pastro legis kaj preĝis kaj klarigis, ke oni ne povas atendi ion alian, ĉar oni havas nur krimulojn surŝipe. Li memorigis pri Jonaso kaj proponis al la ŝipestro, ke laŭ la vortoj de la profeto Jona, ĉap. I, vers. 12 kaj sekvantaj, oni devas elĵeti de la ŝipo ĉiujn krimulojn por savi la justulojn, sed la ŝipestro malkonsilis. Kiam la danĝero estis plej granda, Lasse Hulling iris al la pastro kaj prezentis al li proponon, ke oni tuj aranĝu ĝeneralan konfeso- kaj preĝotagon, "ĉar," li diris, "nur krimoj nepentitaj malaltigas la teleron de la pesilo." La proponon oni akceptis, kaj la konfeso, de kiu estis liberigitaj la krimulojn pro tio, ke ili ne havis nekonesitajn krimojn, komenciĝis.

Ĉe farita ekzameno evidentigis, ke neniu justulo trovigas surŝipe. Sed la ventego tamen daŭris. Tiam oni aŭdis mallautan murmuron suprenleviĝantan el la kajutoj de la antaŭaĵo. Oni estis meditinta longtempe, kaj fine ruzulo ekpensis, ke ankaŭ la pastro devas konfesi. Ĉar nur li estis nekonesinta siajn pekojn. La proponon oni akceptis aplaŭde, sed restis nun la demando pri konfesrenonto.

Peter Snagg sin fine anoncis, aludante sian ekzamenon pri

la hebrea lingvo por la pastreco. La pastro vane protestis. Li estis ligita al la ĉefa masto, kaj, ricevinte malmildajn riproĉojn kaj afablajn admonojn, li konfesis dum abunda plorado, ke en sia juneco li malvirtigis konfirmotinion.

Nun oni faris interkonsiliĝon, je kiu partoprenis ankaŭ la pasaĝeroj, kaj ĉar la pastro jam estis voĉdoninta, ke oni ĵetu en la maron ĉiujn krimulojn, kvincent personojn, oni baldaŭ eldiris la verdikton, ke la pastro iru en la maron laŭ la vortoj de la profeto Mika, ĉap. XII, vers. 10 kaj sekvantaj. Kaj lastfoje preĝinte, li estis ĵetita en la maron.

Sed la ventego nur kreskis. Fine de la sepa tago dum la dua nokta gardado la ŝipo grundigis. Kriego respondis la bruon de la ŝipkorpo, kies antaŭaĵo estis levita per rifo, tiel ke ĝi staris supren-malsupren. La kanonoj malligiĝis de la ŝnuregoj kaj trabatis la subplankon. Je tagiĝo la ŝipo komencis subakviĝi. Sed tiam, kontraŭvente, oni vidis teron.

La plejmulto jam eniris boatojn, sed tempon ili ne havis por kunpreni eĉ peceton de provizaĵo, vestoj aŭ iloj. Kiam la suno leviĝis, ili ĉiuj estis sin savintaj, t. e. sescent homoj, kaj bonorde ili elboatiĝis, sed la ŝipo subakviĝis kiel ŝtono, kiam ili metis la piedon sur la teron.

II

Post sep tagoj da penoj kaj sendormo la vojaĝantoj estis tiel lacegaj, ke ili tuj kuŝiĝis sur la tero por dormi sub la arboj, kiuj kreskis sur la bordo, sed Lasse Hulling kaj la ŝipestro foriris por esplori.

Ili neniam antaŭe vidis tiel strangan, belegan landon; jen ilia unua rimarko, kiam ili estis devigitaj forpreni siajn vestojn pro la varmo. Kio ilin mirigis antaŭ ĉio estis trovi je tiel norda latitudo — ĉar ili estis ankoraŭ tre norde de la ekvatoro — tiel varman, tropikan klimaton; sed ili baldaŭ trovis la kaŭzon en vulkano, kiu altiĝis malkrute kiel bastiono kontraŭ la norda vento kaj samtempe pro sia subtera varmo ŝanĝis la insulon en oranĝerion. Ĉie ili vidis palmojn kun daktiloj kaj kokosoj, artokarpojn, bananarbojn aŭ pizangojn, specon da oranĝarbo, ananasarbojn, figarbojn, gigantajn fragujojn, melonujojn, kiuj aŭ portas aŭ portos fruktojn. Ke tero konsistigis insulon estis sendube. Riveretoj serpentumis sub ombroplena arkaĵo de tamarindo, kaj en la ruĝa granito ili trovis fontojn kun glacie malvarma akvo, kio ilin mirigis, ĉar ili sciis, ke la tero estas vulkana.

Papagoj, kolibroj kaj tukanoj en ruĝaj, verdaj, bluaj, flavaj kaj orkoloraj plumoj ĉirkaŭflugis en la arboj kun dolĉa kantado — ne tia de la kriantaj ekzempleroj, kiujn ili jam vidis en kaĝoj — sed nur tiajn bestetojn ili vidis. Ilia ekskurso iris sub ombro de arboj, tra florantaj herbejoj, kiuj etendiĝis ĝis la

marbordo. La varmo fariĝis ĉiam pli premanta, tiel ke estis necese forlasi unu vestaĵon post la alia sur la tero. Ĉirkaŭ tagmezo ili surgrimpis la vulkanon, kiu ŝajnis estingiĝinta kaj ĉirkaŭ vespero ili povis ripozi por la nokto ĉe ĝia malsupro sub aparta palmfolio sen timi atakojn de homoj nek de bestoj, ĉar ili estis nun konfirmintaj siajn supozojn, ke ili sin trovas sur insulo malhavanta danĝerajn bestojn aŭ homojn.

Reveninte la sekvantan tagon al la loko, kie ili surteriĝis, ili trovis la kunvojaĝantojn etenditajn sub la arboj, sataj, duonnudaj kaj revantaj. Lasse, plej lerta kaj plej brava el ĉiuj, estis elektita prezidanto de la kunsido nun farata. Oni tutcerte trovis la insulon bonega, sed necesis pensi pri la estonteco. La unua demando koncernis loĝejojn, ĉar oni atendis vintron. Lasse tuj respondis al tiu demando per tio, ke laŭ ĉiuj kalkuloj estas nun vintromezo. Tiuj, kiuj deziras loĝi en mucidaj kabanoj, povas amuziĝi kaj rompi arbojn kaj ilin senŝeligi per la ungoj, ĉar ĉiuj iloj forestis. Tiuj, kiuj preferas kvieton kaj ripozon, povas kontentiĝi je ŝirmejoj sub la arboj. La dua timo koncernis manĝaĵon. Lasse asertis, ke laŭ liaj observoj pri arboj kaj herboj, manĝaĵo ne mankos ĉi tie dum la tuta jaro, ĉar kiam unu arbo ĉesos doni fruktojn, alia komencos. La tria kontraŭparolo venis flanke de la virinoj, kiuj timege antaŭvidis la tagon, kiam estos necese iri sen vestoj. Lasse ilin atentigis pri tio, ke, ĉar jam meze de la vintro ili estas duone nudaj, kiam venos printempo, ili nepre devos, vole nevole, iri tute nudaj pro la varmego.

Post kiam ili estis trankviligitaj pri la manko de manĝaĵoj, vestoj, loĝejoj, brulŝtofo kaj akvo, nur restis kontentiĝi je la cirkonstancoj. Kaj ili kontentiĝis. Sed unu konsilon Lasse donis al ili: ke ili ne restu ĉiuj sur la sama loko, sed disiru ĉien

sur la insulo. Kiam komuna afero estas priparolota, li ilin kunvenigos per korno, kiun li havigos al si. Kaj tiam ili disiris, sed nur post kiam Lasse estis elektita ĉefo, kaj li faris en tiu funkcio paroladon, en kiu li ilin admonis al manĝado, trinkado kaj ĝojo, ĉar nun ili venis al unu el la insuloj de la feliĉuloj, pri tio ne estas dubo, kaj li nur deziris havi profesoron Rudbeckius tie apud si, tiam li certe igus lin formanĝi lian *Atlantika*-n kune kun ledaj kovriloj kaj ĉio.

Nokte ĉiu ekloĝis sub kelkaj folioj alkroĉitaj al arbobranĉoj.

Sed la sekvantan matenon Lasse kunvenigis siajn plej proksimajn amikojn, t. e. la ŝipestron, Peter Snagg, kaj la kuraciston. Haviginte al si matenmanĝon per skuo de daktilarbo, Lasse atentigis pri certaj gravaj demandoj, al kiuj la estonteco respondos plej certe. La unuan demandon li direktis al la kuracisto: ĉu ili povos vivi sen viando kaj salo? La kuracisto opiniis, ke laŭ ĉio, kion li legis en libroj pri vojaĝoj, ili en tiel varma klimato eĉ ne tolerus viandon, kaj koncerne salon, la fruktoj enhavas tiom da saloj, ke ĝi ne estos plu necesa.

Dum tiu diskuto ili aŭdis krion el la plej proksimaj arbutoj. Oni alportis viron, palan kiel mortinto kaj kun evidentaj signoj de veneniĝo. Laŭ faritaj demandoj montriĝis ke, logita de deziro je viando, li per ŝtono mortigis birdon, kiun li volis manĝi, sed lin tuj atakis naŭzo kaj koliko. La kuracisto ordonis, ke li ne plu provu manĝi viandon, kaj tiel la grava demando estis decidita.

La duan demandon prezentis Peter Snagg pri la enkonduko de publika diservo, popolregistrado kaj leĝaj aŭtoritatoj. Li konis la malicon de la homoj, kaj post kiam tia multo da sentaŭguloj restos dum kelka tempo sen laboro, oni baldaŭ vidos, kiel ilia socio estos ĝenata de malpaco. Pro tio li propo-

nis, ke la preĝeja kompendio, de kiu li savis unu ekzempleron kune kun unu de la leĝaro, estu trastudata.

Lasse kontraŭdiris, ĉar nun, kiam ĉiuj kaŭzoj por malkonsentoj, nome manko de manĝo, vestoj kaj loĝejoj estas forigitaj, ankaŭ la krimoj ĉesos. Kiu volos ŝteli, kiam li havos pli ol sufiĉe da manĝo ĉiutage kaj ne bezonos ion preni? Kiu deziros mortigi, kiam kaŭzo por envio ne ekestos, ĉar ĉiuj estos same riĉaj kaj potencaj? Kiu volos penetri domon, kiam neniu domo troviĝas por ĝin perforte penetri? Kiu volos mortigi infaneton, kiam la infanoj havos pli ol sufiĉe da manĝaĵo kaj neniu bezonos timi trudi sin al la socio? Prove li prenis la leĝaron kaj tralegis kelkaj paragrafoj, la unue trovitajn.

Lasse, malferminte la leĝaron, legis:

”Unue: Kampara kodo. Tiun ni povas senriske malatenti, ĉar ni ne havas bienulojn. Ĉu vi tion aprobas?”

”Jes,” respondis la ĉeestantoj.

”Due: Leĝoj pri heredo! Kion heredi? Figfolion aŭ kokosan ŝelon? Estu forstrekota. Ĉu ne?”

”Jes,” respondis la ĉeestantaro.

”Trie: Konstrukodo! Ĉap. 1. Kiamaniere difini vilaĝan teritorion kaj dividi kampojn. Ĉap. 2. Kiamaniere konstrui grondon! Ĉar nun tute ne estas konstruote aŭ dividote, ni forstrekku ankaŭ ĉi tiun kodon, ĉu ne?”

”Jes,” respondis la ĉeestantaro.

”Kvare: Eklezia kodo! Ĉar ni ne havas preĝejon, ni devas forstreki ankaŭ ĝin.”

”Jes,” respondis la ĉeestantoj.

”Kvine: Kodo kriminala! Ĝi kompreneble forfalas sekve de tio, kion ni diris pri ŝtelado, pri rabo kaj mortigo, ĉar la kaŭzoj forfalis.”

”Jes,” respondis la ĉestantoj.

”Sese: Edziĝa kodo! Ĉu vi volas prokrasti tiun demandon, ĝis kiam la estonteco donos al ni iom da sperto? La edzeco dependas de la tero kaj ĉar terposedo ne ekzistas, ankaŭ edzeco ne ekzistas.”

”Jes,” respondis la ĉeestantoj.

Peter Snagg kontraŭdiris.

”Nun,” interrompis Lasse, ”ni estas do forigintaj la tutan leĝaron, kaj nur la kovriloj restas! Tiujn Peter Snagg ricevos kiel memorajon, ĉu ne?”

”Jes,” ridis la ĉestantoj, sed Peter ne kapitulacis. ”Mi malkonsentas,” li diris. ”Kiamaniere socio povos ekzisti sen leĝoj?”

”Aŭskultu, Peter,” respondis Lasse. ”La leĝojn oni kreis por forigi la difektojn de la socio, socio malhavanta difektojn ne bezonas leĝojn! Ĉu mi estas prava?”

”Prava vi estas,” respondis la ĉeestantoj.

”Sed Peter Snagg,” rediris Lasse, ”pli preferas difektan sacion kun leĝoj ol perfektan sen leĝoj.”

Nun Peter ekparolis.

”Mi malatentas la demandon pri burĝa leĝo, pri ĝi estu laŭ via volo, sed socio sen religio ne povas ekzisti.”

”Bone,” diris Lasse, ”pri tio vi estas prava! Religio estas necesa! Sed ni pripensu, ĉu la malnova religio taŭgos por niaj novaj kondiĉoj! Ĉu vi bonvolas min aŭskulti dum momento?”

”Jes,” respondis la ĉeestantoj.

”Nun mi komencas de la komenco, diris Lasse, aŭ per la unua peko. Nudaj la homoj iris en paradizo, sed ili ne laboris. Bone! Tiam nepermesite ili manĝis de la arbo de kono kaj estis forpelitaj ĉirkaŭ la teron por labori. Nu, ni retrovis pa-

radizon, sed paradizon sen ia arbo de kono. Ni do ne povus peki, eĉ se ni tion tre dezirus. Kaj eĉ farinte tion, oni nin ankaŭ ne povas forpeli, ĉar ni povus nenien iri, nek devigi labori, ĉar ni ne havas ilojn. Do, la unua peko ne valoras, kaj ĝin oni ne povas apliki en la nunaj kondiĉoj. Ĉu vi tion aprobas?”

”Jes,” respondis la ĉeestantoj gratante la kapon, sed la ŝipestro, forpreninta la ĉemizon, iris al la bordo por bani sin.

”Do,” daŭrigis Lasse, ”ĉar la arbo de kono ne ekzistas, peko ne ekzistas; ĉar peko ne ekzistas, repaciĝo ne estas necesa, kaj per tio la tuta dogmaro senvaloriĝas. Ĉu vi tion aprobas?”

”La pruvon oni devas nepre aprobi,” diris Peter, ”sed la natura bezono de la homo pri religio ne estas detruenda.”

”Mi tion aprobas,” respondis Lasse, ”sed se estus nature iri al preĝejoj kaj orgeni, tiu bezono devus ekzisti ĉe tiuj popoloj. Nu, ĝi ne ekzistas ĉe la sovaĝuloj, do ne estas nature dormeti en preĝejoj, orgeni, al kroĉi himnociferojn kaj ricevi monkoklekton, sed tio estas akirita bezono. Bone! Kion oni havigis, oni ankaŭ povas perdi. Ni vidu, ĉu ni ne perdos la bezonon ricevi insultojn de drinkema pastro aŭ fordoni la lastan bovinon, kiam la pastro laŭtleĝos preĝojn por mortinto ktp. — ni vidu, mi diras.”

La kuracisto sekvis la ekzemplon de la ŝipestro kaj foriris al la marbordo.

”Estas tro varme por preparoli teologion,” li diris.

”Sed,” kontraŭdiris Peter Snagg, ”la sakramentoj, la festotagoj, tiuj belegaj momentoj de feliĉa trankvileco!”

”La sakramentojn oni ne povas distribui, ĉar ni ne havas sankte ŝmiritan pastron.”

”Sed,” respondis Peter, ”oni povus iun sanktigi.”

”Ne,” diris Lasse, ”tiam episkopo estos necesa, kaj ni ne

havas episkopon. Cetere ni ne havas vinon, ĉar mi ne vidis vinberojn.”

”Koncerne tion lastan,” kontraŭdiris Peter, kiu estis jam malseka pro ŝvito, ”vinon oni povus anstataŭi per kokosa lakto, ananasa aŭ figa suko.”

”Neeble,” diris Lasse, ”ĉar tiam estus necese falsigi la tekston. Bone atentu: Jesuo diris al siaj disĉiploj: Mi estas la vinberujo kaj vi estas la branĉoj; li ne diris: Mi estas la kokosarbo kaj vi estas la nuksoj, aŭ: mi estas la ananasarbo kaj vi estas la dornoj, aŭ: mi estas la figarbo, kaj vi estas la folioj. Do, se oni komencus falsigi la tekston en unu loko, oni nepre falsigu ĉion. Same ni ankaŭ ne havas panon. Tiam oni devus preni pizangon kaj ananason kaj ŝanĝi la formulon jene: Prenu kaj manĝu ĉi tiun pizangon.”

”Ne,” diris Peter, ”nun komencas fariĝi tro varme. Nun mi iras min bani; ĉu vi kuniras?”

”*All right*,” diris Lasse, ”ni forlasu la teologion!”

Kaj tiam ili iris sin bani.

III

Unu jaro jam pasis. De ĉio, kion ili timis, nenio okazis. La vintro estis same varma kiel la somero. La sezonoj diferencis unu de la alia nur per la malsamaj produktoj, kiuj estiĝis, kaj laŭ la tempo de ilia maturiĝo. Lasse jam aranĝis almanakon. Per tio ĉiun tedan samecon de manĝo ili evitis, kaj ili fartis bonege. Do ili havis kvar sezonojn po tri monatoj: la pizango, la panfrukto, la daktilo kaj la kokoso. La pizango aŭ januaro-marto maturigis ananasojn kaj oranĝojn; la panfrukto, aprilo-junio, maturigis gigantajn fragojn kaj figojn; la daktilo, julio-septembro, maturigis persikojn kaj ĉerizojn, la kokoso, oktobro-decembro, maturigis abrikotojn kaj morusojn. Krom tio ili senĉese alternis per melonoj, granatoj, maizo, pizoj, faboj, tiel ke la manĝaĵaro estis ĉiam nova kaj senlime ŝanĝebla. Ĉar neniu laboris kaj la varmo estis granda, ili povis manĝi nur malmulte. Kaj ĉar la surŝipa nutraĵo ĉefe konsistis en salhava manĝaĵo, la fruktoj formis longdaŭran kuracadon kontraŭ la skorbuto, kaj pro tiu kuracado manĝado de vegetaĵoj iom post iom fariĝis kutimo. Kelkaj sporadaj provoj manĝi viandon estis punitaj per stomakdoloroj. Maljuna drinkulo jam elpensis manieron aliigi per fermentado kokosan sukcon en ebriigan trinkaĵon, sed li fariĝis tiel malsana, ke ĝin ripetis nek li nek iu alia. Sekve de tiaj simplaj nutraĵoj la pasioj mildiĝis, kaj nur afablajn vortojn ili elparolis. Envio ne povis naskiĝi, ĉar ĉiuj havis la por la vivo necesan, kaj tumul-

toj ne okazis. Kolerego kaj malamo malaperis, kaj estis tro varme, diris la ŝipestro, por ke ili deziru kvereli. Post kiam ili malkutimiĝis pri vestoj, kiuj disfalis, ili kutimiĝis iri duonnudaj, kaj fine viroj kaj virinoj sin vestis nur per basko da dense plektitaj folioj. La infanoj iris tute nudaj.

Por pasigi la tempon ili elpensis ludojn, pilkludojn, ekskursojn, naĝadojn, boatveturadojn, kaj antaŭ ĉio la infanoj montris grandan emon suprengrimpi arbojn, ĉe kio ili baldaŭ akiris grandan lertecon. Krom tio Lasse iniciatis kvar grandajn festenojn: unu je la komenco de ĉiu sezono. Kaj kun senhipokrita ĝojo ili iris saluti ĉiun novan rikoltotempon, ĉar la ĝojo ricevi varion de la manĝaĵo estis sendube tre laŭnatura. Tiam ili kuniris por ludi tutan tagon. Viroj, virinoj kaj infanoj dancis ĉirkaŭ granda brulejo de la ĵus rikoltitaj fruktoj, kaj la unue maturiĝintajn fruktojn ili oferis al la malavara Donacinto same kiel iam oferis Abel kaj Kain al Dio, kaj tiun kutimon ĉiuj, eĉ Peter Snagg, opiniis same bela kiel biblia.

Peter Snagg jam provis organizi libereklezion kaj volis legi predikon al ili, sed ĉio ŝajnis tiel gajige stranga, ke kiam li preĝis por la estraro kaj la soldataro, tiu preĝo estis neniel aplikebla al iliaj kondiĉoj.

Konsento, paco kaj kvieto karakterizis la tutan socion; ili ĉesis uzi severajn vortojn kaj fine ili alparolis unu la alian per karesaj nomoj. Kiam infano naskiĝis, ili sentis grandan ĝojon kaj ĝin akceptis en la socion per ludoj kaj kantoj kiel donacon de la naturo, kies indecon ne estigis la bruta aparta konsidero de la infano kiel kapitalo en la manoj de la gepatroj, kaj ĝin ili ankaŭ ne rigardis kiel ŝarĝon aŭ punon. Kiam junulo kaj junulino ekdeziris naski infanon kune kaj fariĝi geamiko, ili tion sciigis al Lasse, kiu tuj solenis la ĝojan okazintaĵon per

festeno, sed la du gejunulojn oni ne registris aŭ devigis ilin fari promeson unu al la alia tiel ke, se unu el ili deziris manĝi figojn kaj la alia pizangon, neniu leĝo povis devigi ilin manĝi la samon. Ĉar krom tio ĉambroj tenotaj en ordo ne ekzistis, nek vazoj lavotaj, la edzino ne bezonis esti obeema al sia edzo kaj "malkuniĝo laŭ lito kaj sidejo" estis deviga, ĉar ekzistis nek lito nek sidejo, nur amaso da folioj sub arbo.

Do, ĉio estis plejeble senĝena, sendeviga kaj simpla, kaj la patrinoj ne bezonis kontroli siajn filinojn, ĉar ili ne bezonis timi, ke bofiloj edziĝos pro mono kun filino, aŭ ke la filinoj naskos infanojn nepermesite, ĉar estis konsiderata granda beno naski infanon, kaj la stato, en kiu troviĝis junulino graveda, ankaŭ pro tio oni nomis "benata".

Nur unu afero malhelpis la kvieton de ĉi tiu insulo de feliĉuloj; tio estis la memoro pri la pasinteco, kiu sin prezentis precipe en songoj. Oni ofte aŭdis la dormantojn kii. Maljuna forĝisto ofte songis pri la ankroforĝejo kaj sentis la gardiston, kiu vekis lin per piedbato al la flanko. Barelisto, kiu iam ŝtelis, ĉar li havis tro multe da infanoj, nokte songis, ke la infano ploregas kaj postulas panon, kaj vekiĝante kaj vidante la sunon lumigantan la ĉiam fruktodonantajn arbojn, li ploris pro ĝojo kaj surgenu li dankis al Dio pro ĉio bona; sed tiam la penso pri la estonteco okupis lin. Tiam helpis neniu konsoloj. Jen la demono de socio, alimaniere tiel feliĉa: la penso pri la estonteco. Vidante, kiel feliĉaj ili estas nun, ili ne povis sen timo pripensi, kiel ili estos iam, se ekzemple ŝipo alvenos por ilin preni. Tamen neniu el ili havis kaŭzon esti malsana pro nostalgio, ĉar malantaŭ ili troviĝis aŭ pundomo aŭ kazerna servo, kaj al tio neniu sopiris. La memoro pri la pasinteco kaj la timo pri la estonteco estis do la fantomoj, kiuj

ilian feliĉan kvieton malhelpis, kaj tiel la kuracisto kiel ankaŭ Lasse meditis pri rimedo, sed senrezulte. Sed kion ili ne povis elpensi, la hazardo elpensis.

Iun tagon la forĝisto eniris la arbaron por sin refreŝigi post sendorma nokto. En rokfendo li trovis arbuston kun bluaj beroj, kiun li ne vidis antaŭe. Li prenis kelkaj beroj en la manon kaj manĝis. Ili ne estis bongustaj, sed li ne atentis pri tio. Poste li iris hejmen, t. e. al la arbusto, kie li posedis sian foli- amason por la nokto. Tie li renkontis sian edzinon. La forĝisto estis gajhumora kaj parolis sensencaĵojn.

”Mi kredas, ke vi prenis guteton da drinkaĵo,” diris la edzino ankoraŭ memorante la pasintecon.

”Kion vi diras?” demandis la forĝisto mirigite.

”Brando!” diris la edzino ŝmacante per la lango.

”Brando? Pri tio mi aŭdis neniam, kio estas ĝi,” diris la forĝisto mirigite.

”Se vi ne memoras, kio ĝi estas, vi certe memoras, ke vi restis en la karcero de Karlskrona!”

”Karlskrona! Mi vin tute ne komprenas, edzino.”

”En tiu kazo vi perdis la memoron,” diris la edzino.

Kaj ĝuste tio okazis al la forĝisto, kaj per tio la eltrovaĵo estis farita. La kuracisto tuj kolektis la berojn kaj fordonis el ili al la tuta kunestantaro kiel rimedon kontraŭ sendormo, kiel li opiniis, kaj ĉiuj manĝis, ankaŭ la kuracisto, sed Lasse faligis siajn teren. ”Ĉar,” li pensis, ”oni ne scias, kion oni povas lerni el la pasinteco, kaj la estontecon neniu konas.”

IV

Tri jaroj jam pasis post la elŝipiĝo, kiam Lasse forveturis iun tagon al la plej malproksima parto de la insulo por ekzameni ankoraŭfoje ĝiajn rimedojn por la estonteco kaj eltrovi, ĉu ĝi povas elteni la fortan pligrandiĝon de la popolo, konstateblan dum la lastaj du jaroj. Li prenis malgrandan kanoton, en kiu li padelis kontraŭfluen en rivereto sub densa foliaro de bananarboj kaj jam penetris la insulon je kelkaj mejloj. Laca pro la remado li elboatiĝis kaj, matenmanĝinte sub ĉerizarbo, li kuŝiĝis por dormeti.

Li verŝajne ne estis ferminta la okulojn multajn minutojn, kiam li vekiĝis pro brukrako supre en la bananarbo, sub kies branĉoj li kuŝiĝis. Li sekrete rigardis supren inter la folioj kaj tuj ĉe la supro li opiniis vidi simion, kiu sidis sur branĉo kaj forigis per longaj ungoj kernojn el la grajnujoj de la bananarbo, kiujn ĝi poste enŝovis en la buŝon, superkreskitan per longa barbo. Lasse maltrankviliĝis, ĉar tio estis neatendita konkuranto, kiu — ĉar ĝin akompanis verŝajne aliaj — faros al la ŝiprompiĝintoj grandan malhelpon. Li decidis logi la simion al si por ĝin aŭ kapti aŭ mortigi per ŝtono. Li foriris serĉante melonon de plej granda, plej flavruĝa speco, kaj kun ĝi en unu mano kaj ŝtono en la alia li alproksimiĝis al la arbo, kie sidis la simio.

Unue li komencis ŝmaci per la lango: la simio aŭskultis kaj ĵetis bananon sur la kapon de Lasse.

”Koko,” daŭrigis Lasse, montrante la melonon. Sed la simio, anstataŭ respondi, suprenrampis ĝis la supro de la arbo, kiu kurbiĝis pro la ŝarĝo kiel pafarko.

”Koko, mia knabo,” allogante diris Lasse, ”venu ĉi tien, kaj vi ricevos ion bongustan.”

Tamen Koko ne venis, sed piedbatis kaj kondukis tre maldece, tiel ke Lasse, kiu ne havis tempon foriri, eksplodis pro kolero kaj kriis: ”Mil diabloj! mil diabloj!”

Je tiuj vortoj Koko ŝajnis tre emociita kaj sidiĝis sur branĉon. Ĝi skrapis la nazon kontraŭ la ŝelo de la arbo kaj larmoj ruliĝis kiel puloj malsupren de ĝia barbo. Lasse aŭdis ĝin ĝemi, sed li ankoraŭ restis sufiĉe malproksime.

”Nu, malbenata diablo, ĉu vi ne volas malsupreniri, malbenata diablo, por gustumi mian melonon?”

La emocio de la simio ŝajnis pligrandiĝi, kaj tiu de Lasse fariĝis ne malpli profunda, kiam li aŭdis homan voĉon de supre de la bananarbo.

”Patrolandaj tonoj, patrujo kaj amiko; miaj okuloj ploras pro via posteularo; neniam antaŭe la norda lingvo sonoris tiel dolĉe al miaj oreloj, kaj mia koro estas plena kiel vazo, kiel kalabaso, kiam la suno de la postsomero ĝin plenigas je lakto kaj kerno.”

”Mil diabloj! mi kredas, ke estas pastro Axonius,” kriis Lasse. Kaj per unu: ”prava vi estas,” la pastro malsuprensaltis, kaj daŭre ĉirkaŭprenante unu la allan la du samlandanoj alpremiĝis unu al la harhava brusto de la alia kaj sin banis en la larmoj de la pastro.

”Kiel vi do venis ĉi tien?” estis la unua demando de Lasse. ”Ni vin ĵetis maren, ĉu ne? Ĉu iu baleno englutis vin por vin poste elvomi sur la teron?”

”Mi ne estas elvomita sur la teron,” diris la pastro, ”mi naĝis alborden.”

”Rakontu, rakontu,” diris Lasse.

La pastro forviŝis siajn larmojn per pizangfolio kaj sidiĝis sur ŝtonon. Poste li komencis la rakonton.

”Kvazaŭ songe travivinte tion mi nun memoras, ĉar ci — mi diras ‘ci’, ĉar ni nin renkontis tiel — ĉar ci min memorigas pri tio, ke oni min elĵetis en la maron, sed la kaŭzon mi ne memoras.”

”Ho, ĝi verŝajne estis sufiĉa, *ratio sufficiens*, kiel diras Aristotelo.”

”Kiu estas Aristotelo?” demandis la pastro.

”Ho,” pensis Lasse, ”li ankaŭ jam manĝis de la beroj!” ”Nu, daŭrigu sen iu zorgo pri Aristotelo,” diris Lasse.

La rakonto de la pastro

Post kiam mi jam naĝis dum malcerta tempo, mi memoras, ke mi sentis la fundon sub miaj piedoj, post kio mi albordigis insulon similan al ĉi tiu. Post kiam mi manĝis berojn kaj trinkis akvon, mi kuŝiĝis por dormi. Vekiĝinte mi sentis strangan kvieton kaj trankvilon, kiujn mi antaŭe ne spertis. La naturo ŝajnis al mi malfermita libro, kaj la rilato inter la kreitaĵaro kaj la Kreinto ŝajnis al mi tiel simpla. Mi sentis, ke la malhela pasinteco troviĝis malantaŭ mi, sed mi ne sciis, kio ĝi estas. Mia kapo estis malpeza, kaj neniu zorgoj okupis min. Bonhumora kiel neniam antaŭe, mi piediris internen de la insulo. Mi ne estis irinta longan vojon, kiam mi vidis viron kuŝanta antaŭ idolo, kiun li adoris. Ho, mi pensis, mi alvenis al idolista lando, ĉar miaj pensoj ŝajnis ankoraŭ kunmiksitaĵoj per malnovaj, neklaraj perceptoj. Duonfreneza pro kolero

vidante tian malnoblecon de animo, kiu povis humiliĝi al figuro farita de homaj manoj, mi prenis ŝtonon kaj renversis la idolon. Tiam vi estus devinta ĉeesti! La viro kriegis kaj disŝiris sian hararon kaj nomis min idolisto. Kiam li trankviliĝis, mi demandis, kian religion li konfesas. Li respondis, ke li konfesas la mildan "nicean" dogmaron. Ĉar mi ĝin ne konis, li devis ĝin klarigi al mi. Ĝi estis la plej malsaĝa dogmaro pri kiu mi aŭdis. Oni ĝin akceptis iam nur per plimulto de kvar voĉoj en la kunsido en Niceo. Mi petis klarigon pri la dio, kiun ili adoras kaj pri la demando, ĉu ekzistas pli ol unu diol Ne! li respondis; ili adoras la solan veran dion! Bone, mi respondis, tiam ni adoras la saman dion. Sed kiel do koncernis lin idolo alkroĉita al pendigilo? Jes, ĝi estas la filo de Dio! Estas netaŭga Dio, mi opiniis, kies filo toleris, ke oni lin pendigas. Tiam li respondis, ke mi tion ne komprenas. Mi tion volontente konsentis, sed li esprimis la esperon, ke verŝajne tio fariĝos pli bona, kiam la sankta spirito venkos mian koron. La sankta spirito; vi do havas tri diojn? Li respondis, ke min gvidas ankoraŭ la diablo, sed kiam mi estos liberigita de liaj ungegoj, fariĝos pli bonel Ho, vi havas kvar diojn? Kaj se min gvidas la diablo, la princo de la mondo, mi petas la permeson sekvi lin. Se tiu, kiu min gvidas, estus kreinta la belan teron kune kun ĉiuj kiaj belaĵoj, kaj se li estus la princo de li mondo, mi lin konfesus. Kaj mi surgenuiĝis adorante la mondprincon. Sed tiam la viro kriegis kaj alvokis grandan aron da siaj samideanoj. Ili kunligis miajn manojn kaj piedojn. Post tio ili min kondukis al malgranda, stranga domo kun pendigilo sur la tegmento. — Kiu loĝas tie? mi demandis. — Ĉi tie Dio loĝas, ĉar jen la domo de Dio, respondis unu el la nigruloj, ĉar ĉiuj estis nigre vestitaj. Ho, Dio mia, princo de la mondo, mi kriis,

batu ilian impertinentecon per via fulmo! Vi, kiu loĝas super la ĉieloj kaj havas la sunon, la lunon kaj la stelojn kiel vian subpledan benketon, ĉu vi loĝus en ĉi tiu domaĉo! — Nun la plej maljuna el la nigruloj venis al mi dezirante afable paroli kun mi. Li diris, ke la dogmaro de Niceo estas la dogmaro de mildeco kaj pro tio li volas min konvinki per mildo. Li demandis min, ĉu mi volas ami hebreon, kiu suferis kaj mortis pro tiu dogmaro. Tion mi neis, ĉar unue mi ne konis hebreon, kaj due mi volis ami neniun ol Dion. Tiam li koleris dirante, ke mi iros al infero. Ĉar mi opiniis, ke, laŭ lia milda dogmaro, la infero devas esti bona loko, mi respondis: kun plezuro! — Vere, li kriis. — Tiam ili kondukis min en la domon de Dio. Ĉe la pordo staris viro kun ŝparmonujo petanta monon. Mi demandis, ĉu li montras sian dion kontraŭ mono? Tiam alvenis servisto, kiu batis mian kapon per bastono. Mi petis lin esti milda al mi, ĉar mi sciigis pri la dogmaro de mildeco. Post tio ili min kondukis antaŭ grandan pentraĵon. Ĝi reprezentis la inferon. Plej supre vidiĝis maljuna, malafabla viro kun longa barbo, super li kolombo kaj ĉe liaj piedoj ŝafido; ĉirkaŭe granda aro da aliaj idoloj kun flugiloj kaj sub ili la infero. Ĝi tute ne aspektis alloga. Aro da nigraj idoloj kun preniloj pinĉis virojn, virinojn kaj infanojn en la plej doloraj lokoj kaj ĵetis ilin poste en fajron. — Estas abomeninde, mi diris, kaj min kaptis blinda fervoro konverti ĉiujn tiujn malfeliĉulojn de ilia idolkulto. — Ĉu tio estas la milda dogmaro de Niceo? mi demandis; kaj se la infero estas tia mi ne volas esti niceano! — Tiam, mi surgenuiĝis kaj preĝis por ili: Ho, Dio, kreinto kaj konservanto de la mondo, enrigardu la korojn de ĉi tiuj malfeliĉuloj kaj mildigu iliajn nehumanajn, erarigitajn animojn.

— — — Sed pli longe mi tute ne povis paroli, antaŭ ol oni min renversis kaj portis eksteren.

La sekvantan tagon oni intencis bruligi min vivanta, ĉar mi ne volis kredi la dogmaron de Niceo. Mi ĝentile demandis la plej maljunan, ĉu ilia milda dogmaro ne havas pli mildan punon por krimo kiel mia. Oni tion neis. Jen la brulejo pretigita kaj vestita per kostumo kun hontindaj bildoj de la princo de la mondo kun kornhava kapo kaj eligita lango — pensu do, kiaj blasfemantoj — ili min kondukis supren sur la lignaron. Kantante himnojn kaj tenante idolajn bildojn antaŭ mi, ili min preparis por morto. Mi neniam kredis, ke tiel sovaĝaj homoj troviĝas sur la insuloj de la maro. Nu, la momento alvenis, kaj mi kredis, ke ĉio estas finita.

Tiam la ĉielo kovriĝis per nuboj, kaj elirante el la nuboj fulmo, eĉ fulmoj, batis la didomon kaj la idolajn bildojn. — Jen, vidu, mi kriis, Dio renversas sian propran domon! Ĉu vi kredas ankoraŭ, ke li loĝas en ĝi? La nigruloj disiris, mi min forŝiris. Preninte boaton de la bordo, mi vojaĝis sur la maron, ĉar pli preferinde estis pereji per la mano de Dio ol per tiu de ĉi tiuj idolanoj. Nun mi estas ĉi tie, kaj mi nun intencas instigi vin al foriro kun mi, por konverti ĉi tiujn idolanojn al la sola vera dogmaro.

Lasse atente aŭskultis la strangan rakonton de la pastro, sed je la fino li pli atente turnis sian rigardon al la vulkano, kiu, malproksime de tie, suprendis maldensan fumnubon.

”Ni unue hejmeniru por priparoli la aferon kun niaj amikoj,” li diris, ”antaŭ ol foriri por komenci nian konvertigan agitado.”

Ili enboatiĝis kaj hejmenremis dum instruplenaj interparoloj pri diversspecaj idolanoj kaj la deveno de la homaj here-

zoj. Kiam ili revenis hejmen, la ĉielo jam estis senlumigita de fumo, kaj malfortaj bruoj aŭdiĝis de malproksime. Timo superregis ĉiujn, kaj oni ne sciis, kio okazos. La reveno de la pastro ne kaŭzis multan sensacion, ĉar aliaj aferoj postulis pli da pripenso. La tutan nokton oni maldormis preparante la boatojn, kiujn oni prudente ankoraŭ konservis kaj tenis bonordaj. — La ĉielo, estis ruĝa kiel fajro, kaj tiuj, kiuj suprengrimpis la arbojn por kolekti manĝoprovizon, povis vidi, kion ili faras, de la brilo de la vulkano. La tutan sekvantan tagon oni daŭrigis la plenigadon de la boatoj per akvo, fruktoj kaj folioj, ĉar nun verŝajne ilin atentos malsato kaj malvarmo. La bruego kreskis kaj la tero ŝanceliĝis. La trian tagon ili aŭdis tondrokrakojn kaj el la vulkano elfluegis kvazaŭ akvofalo fandiĝanta brulruĝa lafo.

Nun ĉiuj kuregis en la boatojn kaj en doloro, ploro kaj ĝemoj oni forveturis de la Insulo de Feliĉuloj, kie la ĉiondonanta naturo ilin nutris kaj vestis dum tri jaroj, kie ili vivis trankvile kaj feliĉe sen malpaco aŭ fervoro, kaj kiun ili devis nun forlasi por renkonti nekonatajn sortojn.

Kiam ili jam atingis la de la bordo malproksiman maron, la insulo komencis subakviĝi. La arboj subiĝis sub la akvon kaj la pintoj balanciĝis pro la ondoj. La malaltaj montetoj malleviĝis iom post iom; fine ankaŭ la keglo de la vulkano komencis esti atingebla al la bolŝaŭmo de la ondegoj. Ĉiu ondego, kiu falis en la krateron, estis suprenŝprucita kiel vapor-nubo, ruĝkolora pro la ardanta lafo, blukolora pro la brulanta sulfuro kaj verda pro kupro kaj aliaj metaloj fandataj sube en la grandega forno.

Kaj tiel la Insulo de Feliĉuloj malaperis antaŭ la vido de la

malfeliĉuloj, kiuj sin nun fordonis al ventoj kaj ondoj por renkonti la morton aŭ eble ion pli malbonan.

V

Ekvidante finfine teron post kvintaga remado sur la maro, niaj vojaĝantoj estis preskaŭ tute elĉerpitaj pro malvarmo. La nova lando aperanta nun al iliaj okuloj ŝajnis esti kontinento aŭ almenaŭ tre granda insulo. Post kiam ili albordiĝis, ilia manĝoprovizo estis konsumita, kaj ili sin ĵetis avide sur amason da mituloj, kiuj troviĝis sur la bordo, kaj pro tiu oleaca nutraĵo ili reakiris iom post iom la korpovarmon. La lando ŝajnis havi pli malvarman klimaton, kaj el la belegaj fruktartoj de la Insulo de Feliĉuloj oni eĉ postsignon ne povis eltrovi. La arbaro konsistis el fagoj, kverkoj, betuloj kaj pli supre sur la montoj el pinoj kaj abioj. Malsataj kiel ili estis, ili provis maĝi la glanojn de la fago kaj de la kverko, sed ili ne satiĝis kaj krom tio ili havis guston malplaĉegan. Sed inter la arboj kuris leporoj, kapreoloj, sovaĝaj kaproj kaj ŝafoj, kaj el la arbustoj aŭdiĝis urogaloj kaj tetroj. Ili do tuj komprenis, ke ĉi tie estos necese vivi de ĉasado kaj fiŝkaptado, kaj ke estas urĝe havigi al si plejeble rapide varmajn vestojn el la feloj de la bestoj, se oni ne volas morti pro malvarmo.

Lasse tuj anoncis grandan kunsidon kaj proponis la jenan programon:

La unuan tagon ĉiu rajtas promeni ĉe la bordo por nutri sin per mituloj kaj serĉi grotojn kaj kavernajn arbojn por la nokto. Sed tiuj, kiuj trovis groton aŭ kavaĵon, tuj poste alportu mitulojn kaj akvon al kelkaj el ili, kiuj fabriku pafarkojn por

pafmortigi la bestojn, ĉar ilia laboro ilin tute absorbos. Kiel preparan laboron por la arkfabrikado li dekretis la serĉadon de akraj ŝtonoj, kiuj devos servi kiel tranĉiloj.

Kiam alvenis la nokto, oni ankoraŭ estis kolektinta nur kelkajn tranĉajn ŝtonojn, kaj oni kaŭriĝis por dormi en kavaĵoj, grotoj kaj sub la renversitaj boatoj. La sekvantan matenon la laboro pri pafarkoj rekomenciĝis, post kiam kelkaj tamen jam estis provintaj mortigi per ŝtonoj kelkaj bestoj, kies felojn oni tuj forigis kaj uzis kiel vestojn por la neplenaĝaj infanoj. Tamen, kiam la trian tagon pluraj pafarkoj estis pretaj, la viroj foriris por ĉasi, kaj ankaŭ tiuj virinoj, kiuj ne estis gravedaj kaj ne havis prizorgotajn infanojn. Estis ĝuste je la kriza momento de bezono, ĉar ĉiujn mitulojn, kiujn la lasta ventego ĵetis alborde, oni jam formanĝis. La ĉasakiraĵo ne estis granda. La pastro kaj la forĝisto, kiuj okaze pafcelis al la sama leporo, komencis disputon por scii, kiu ĝin mortigis, kaj ili certe estus interbatintaj, se Lasse ne estus interveninta, solvante la aferon tiel, ke ili devas dividi la akiraĵon.

“Nun la interbatiĝo komenciĝas,” diris Lasse al si mem, kaj la sceno malgaje impresis la ĉeestantojn.

Estis necese manĝi la bestojn krudaj, kio estis malplaĉega. Sed ĉe la manĝo, kiun oni nun aranĝis, ĉiuj gravedaj virinoj kaj tiuj virinoj, kiuj devis resti hejme pro la infanoj, alvenis kaj postulis, ke oni donu ankaŭ al ili iom el la manĝaĵo. Sed neniu volis dividi la manĝaĵon kun ili. Tiam Lasse denove devis interveni, kaj li postulis de ĉiuj viroj, kiuj estis patroj de naskitaj aŭ ankoraŭ nenaskitaj infanoj, ke ili dividu sian akiraĵon kun la virinoj. Sed tute neebulis trovi la patrojn, ĉar dum la tri jaroj sur la Insulo de Feliĉuloj viroj kaj virinoj intermiksiĝis sen kontroli la patrecon. Disputo komenciĝis. Lasse denove

devis interveni. Dividinte la virojn kaj la virinojn en du amasojn, li petis ĉiun virinon elekti viron. Post tio ĉiu virino devis solene promesi interrilati kun neniu alia viro, tiel longe ke la viro havigas al ŝi kaj ŝiaj infanoj manĝaĵon kaj vestojn. Tion ili ĉiuj opiniis tre justa. Sed Peter Snagg, kiu estis ĉiam kontraŭema, demandis, kion faros viro, se la virino estos malfidela al li. Al tio Lasse respondis, ke en tiu kazo ĉesos lia devo zorgi pri ŝi, t. e. li rajtos foriri de ŝi aŭ forpeli ŝin, ĉar la naturo ne volas, ke unu pagu per sia laboro la plezurojn de la alia.

”Kaj tiel ni denove sankciis la geedzecon,” pensis Lasse por si mem.

Ĉiuj duonkreskuloj rajtis fari fiŝhokojn el la ostoj de la bestoj kaj kun kunplektitaj herboj kiel hokfadenoj ili povis komenci kapti malgrandajn fiŝojn.

La juna socio travivis dum kelka tempo sufiĉe penigan vivon. La vintro estis severa en la grotoj, ĉar oni ankoraŭ ne havis fajron.

Kiam alvenis la printempo, oni vidis kun teruro, ke la ĉasaĵo komencis malpliigi. La ekskursoj fariĝis ĉiam pli longaj, pli funden de la arbaroj, sed anstataŭe estis necese dormi for de la hejmo kaj malfacile estis treni la akiraĵon hejmen. La disputoj pri la akiraĵo komencis fariĝi pli oftaj, kaj la paco estis maltrankviligita. Tiam ĝustatempe, kiam al la socio minacis ruiniĝo, pastro Axonius iun tagon eniris la hejman vilaĝon kun la tiel longe kaj tiel senpacience sopirita fajroŝtono. Peco da pirito ĝi estis. Sed li envie gardis la eltrovaĵon. Lasse, kiu sola ankoraŭ posedis la memoron, fondis kompanion kun Axonius por ekspluati la trezoron. Ili jam delonge vidis la malkontenton de la popolo; ili vidis, ke malinklino naskiĝis kontraŭ la peniga ĉasado kaj kiel ĉiuj sopire memoris pri la

feliĉaj tagoj, kiam neniu bezonis labori. La ekscitiĝo estis ĝenerala, kaj la emo eviti la laboron penetris la tutan socion kiel peko. Lasse kaj Axonius, kiuj devis senĉese elpensi pliboniĝojn ĉe la fabrikado de pafarkoj kaj de vestoj kaj pri la forigo de disputoj, ne havis multe da tempo por ĉasado. Pro tio ili devis humile peti sian manĝaĵon de aliaj, kiuj nur malinklinde fordonis el sia. Jen momento, kiam ili ne plu bezonos humile peti, kiam ili pro granda servo farita de ili al la socio povos postuli, pro dankservo esti nutrataj kaj vestataj. La vintro alproksimiĝis, kaj la bezono de fajro estis pli sentebla ol iam antaŭe.

Lasse do kunvenigis la popolon. Tiam li prezentis al ili la bezonon foriri ĉiufianken por serĉi novajn ĉasejojn. Tion tamen ebligas nur la kunportado de loĝejoj, ĉar necerte estas trovi groton ĉiuvespere. Tial, se estus eble, loĝi en transporteblaj tendoj, la demando estos solvita. Sed por povi loĝi en tendoj, estos bezonata fajro. Kiu povas ĉiumomente havigi fajron, estos la plej eminenta viro de la nova tempo. Pastro Axonius ricevis de la naturdioj pli grandan konon pri la sekretoj de la naturo ol iu alia, kaj uzante la konon de la pastro, Lasse eltrovis kune kun li manieron havigi fajron. Nun li demandis la socianojn, ĉu ili volas nutri lin kaj la pastron kontraŭ ricevo de fajroŝtonoj.

La ĉestantoj respondis per sonanta "jes!"

Post tio Lasse pretigis ŝtiparon. Ŝetinte mustelfelon sur la kapon de la pastro kaj vulpfelon sur liajn ŝultrojn, li murmuris, dum kiam li rigardis la sunon, kiun li salutis kiel fonton de la fajro, kelkajn hebreaĵajn vortojn, kiujn respondis la pastro per kelkaj nekompreneblaj. Post tio li ordonis al la popolo

surgenuiĝi. Tiam la pastro bruligis, kaj baldaŭ la ŝtiparon ĉirkaŭis flamoj.

”Nun,” diris Lasse laŭtvoĉe, nova tempokalkulo komenciĝis. Kun la fajro ni povas ĉiirkaŭmigri la landon, kaj la akiraĵoj de la ĉaso mankos neniam. Feliĉon, *hokus, pokus, baragit, baraj, Mahomet!*”

Kaj la tuta popolo dancis kiel ebriuloj ĉirkaŭ la belega fajro.

Ricevinte de ĉiuj la promeson, ke je certaj tempoj ili alportos tributon, li distribuis fajroŝtonojn kaj ordonis al la popolo tuj fari al si tendojn, sin aranĝi en kvin amasoj kaj foriri. Kiam ili denove bezonos fajron, ili revenu.

Post sep tagoj ili finpretigis la tendojn, kaj tiam ili foriris en la arbarojn, sed nur post la ordono ke, ekster la tempo, kiam ili alportos la fajrotributon, ili kunvenu plejeble multope certan tagon ĉiujare ĉirkaŭ mezvintro, kiam la tagoj denove komencas plilongiĝi, por soleni per grandega fajro la revenon de la suno kaj la eltrovon de la fajro. Krom tio Lasse klarigis, ke pro sia intima interrilato kun la dioj, pastro Axonius ne povas plu havi la honoron ilin vidi tiel ofte kiel antaŭe; ĉi tiu ankaŭ anoncis per Lasse, ke li ne plu aprobas la nomon Axonius, sed deziras, ke oni lin nomu tute simple Uffka, vorto de profunda signifo, pri kies propra senco Lasse ankoraŭ tute ne estis certa, ĉar ĝi estas tiel profunda, ke estas necesaj ses generacioj por ĝin funde esplori. Kaj tiam ili foriris.

Sed Lasse kaj Axonius aŭ Uffka, kiel oni lin nomis depost tiu tempo, kiuj ne bezonis ĉasi, sidis hejme ĉe fajroj frandante. Ĉar ili havis pli da manĝaĵo ol ili povis formanĝi, ili baldaŭ subaĉetis kelkajn virojn kaj virinojn, kiuj ankaŭ malinklinis

ĉirkaŭvagi la arbarojn, por ke ili prizorgu ilian fajron, rostu ilian manĝaĵon kaj kudru iliajn vestojn.

”Nu ni ankaŭ havas sinjorojn kaj servistojn,” Lasse diris al si mem; ni vidu kiamaniere finiĝos ĉi tio.

VI

La tempo forpasis malrapide, kaj Lasse sidis kviete kaj ri cevis sian tributon. Sed la sekvantan jaron post la granda oferdone li vane atendis kaj malsato estis proksima. Tiam li forsendis Uffkan vestita per longa redingoto el korpovplumoj, por ke li spionu kaj timigante devigu la ribelemulojn al la pago de la tributo. Kiam Uffka revenis, li estis disŝirita kaj malbone traktita. La popolo ne plu kredis je li, kaj ili ne plu bezonis la fajroŝtonojn de Lasse, post kiam Peter Snagg eksciis, kie ili troviĝas. Sed Lasse ion alian preparis, ĉar li estis saĝa viro, kaj li ankoraŭ posedis la memoron. Kunvenigi la gentojn nun estis senutile, sed li forveturis por serĉi Peter Snagg kaj lian genton, ĉar li intencis lin venki sur lia propra teritorio kaj en la ĉeesto de atestantoj. Kiam post peniga taga vojaĝo li fine alvenis al la tendaro de Snagg, li proksimiĝis al Peter respekte salutante, kaj post atingita privata interparolo ili starigis kompanion por nova eltrovaĵo. La genton oni kunvokis, kaj Snagg faris la sekvantan parolon:

”La ĉasista vivo neniel malhavas penojn kaj maloportunajojn. Kelkfoje ni havas superfluan da viando, tiel ke ĝi forputriĝas, kelkafoje mankon. Certe malgrandajn provojn oni faris por konservi la superfluan per sekigo, sed difektaj metodoj trompis niajn esperojn. Nun tamen mi kaj Lasse Hulling eltrovis sekretan ŝtonon, kiu ebligas la konservadon de viando, fiŝo kaj feloj kontraŭ forputriĝo. La konsekvencoj de

tiu plej granda eltrovaĵo de la nuna tempo estas nekalkuleblaj. Nun ni povas ĉasi dum certaj tempoj kaj poste sidi kviete, kaj la kvieta sidado tamen estas la plej granda, plej pura kaj plej certa fluo. Se vi nun interkonsentas, doni tributon al Lasse kaj mi, vi ricevos nian eltrovaĵon.”

Sonanta ”jes” estis la respondo.

Peter tuj poste distribuis blankan pistitan ŝtonon, kiu nomiĝis salo, kaj ordonis al la homoj reveni ĉiusemajne, por preni ilian provizon kontraŭ transdono de tributo. Kaj tiam Lasse rehejmeniĝis.

Sed la tributo ne fariĝis tre ampleksa, ĉar ŝipestro Barbo jam enkondukis ĉe sia gento la metodon fumaĵi la viandon, kio faris lin tributprenanto kaj la Barbanoj ne deziris salon.

Post la enkonduko de salo oni komencis havi pli da tempo por kvieta hejmsidado. Sed nun oni estis tiel kutimiĝinta al peniga okupo, ke oni havis okazon elpensi novajn inventaĵojn. Do, ekzemple la kuracisto, kiu estis tributprenanto de gento, trovis ruĝan metalon facile frapeblan, kiun oni preferis uzis por la sagoj. La metalo estis nenio ol kupro, kaj depost ĝia enkonduko la ĉasado fariĝis multe pli facila, krom tio oni fabrikis al si tranĉilojn kaj hakilojn, per kiuj oni dehakis la arbojn. Sed nun komenciĝis serĉado de kupro ĉie. Ĝi ne estis trovebla. La aliaj gentoj sendis kurieron al doktoro Pikilo petante, ke li sciigu al ili la kuprolokon. Li rifuzis komuniki al ili la sekreton. Dume li vendis tranĉilojn kaj sagopintojn kontraŭ salo kaj fajroŝtonoj, kiuj mankis al li, sed li tenis la prezon tiel alta, ke la aliaj gentoj koleris, kaj iun tagon forĝisto Pinĉisto, kiu estis ĉefo de gento, subite perforte penetris lian vilaĝon kaj kaptis la ŝipestron kaj lian genton. La ŝipestro kaj liaj subuloj petegis pri siaj vivoj, kaj oni ilin efektive indulgis

kontraŭ tio, ke ili laboradu por la forĝisto kaj lia popolo, t. e. ke ili fariĝu iliaj sklavoj.

Sed timigita pro la minacanta danĝero, Lasse, same kiel aliaj, enviante la forĝiston kaj la ŝipestron, foriris por eltrovi novan metalon pli akran ol kupro, kiu ne kurbiĝas pro batoj, kaj per siaj ferlancoj kaj hakiloj li armis sian genton, kiu kaptis la gentojn de la forĝisto kaj de la ŝipestro. Sed nun Lasse devis pripensi pli da aferoj, ol li devis iam antaŭe, ĉar estis malfacile nutri kaj regi tiom da homoj sur unu sama loko, kaj la ĉasaĵo jam malpliigis. Estis necese prizorgi novajn nutraĵojn, kiujn oni povas havi sub la senpera observado de siaj okuloj, kaj kiujn oni ne bezonas serĉi kurante en la arbaro. Pro tio li kaptigis urojn, ŝafojn kaj kaprojn, kiujn oni ligis al arboj sur la herbejoj, kaj kies lakton kaj viandon oni povis uzi laŭvole, kaj nun li havis paŝtistaron sub sia potenco. Sed vin tre estis necese nutri la bestojn, kaj pro tio oni devis konstrui brutejojn kaj garbejojn kaj kolekti fojnon.

Sed baldaŭ oni enuiĝis je la sama nutraĵo kaj malnovaj memoroj de la gaja tempo sur la Insulo de Feliĉuloj komencis sentiĝi en la stomakoj. Lasse, kiu jam bone uzis la tempon, eltrovis kelkajn herbospecojn, kies semoj post pistado kaj knedado kun lakto fariĝis bongusta manĝaĵo. Krom tio li eltrovis kreskaĵojn kun dikaj radikoj, kiuj estis amaraj, kiam ili kreskis sur malgrasa tero, sed dolĉaj kreskante sur grasa. Ĉar li malhavis plugilon aŭ dresitan tirbovon, li dehakigis kaj forbruligis arbarojn. Sur la cindro li semis siajn herbkaj rapsemojn kaj per tio komenciĝis la agrikulturo. Ĉiuj gentoj ne tuj sekvis la ekzemplon. Sed kelkaj faris tion. Sed kun la dehako kaj forbruligo de la arbaro la ĉasbestoj malaperis. Plendoj pri la danĝera fumo aŭdiĝis de la najbaroj, kiuj ankaŭ komencis

senti la guston de la kulturitaj herboj, sed malkonsentis forlasi la ĉason aŭ detruĝi la arbarojn. Pro tio ili kelkfoje perforte penetretis la teritorion de Lasse, kaj ili ne povis aprobi lian posedrajton tiel, ke ili koncedu al li la detruon de la tero kaj de la ĉaso per forbruligo. Lasse devis forpeli ilin batale, sed kiam oni batalis, oni ne povis labori. Pro tio la aliaj devis nutri kaj vesti la defendantojn de la kampoj. Tial Lasse ordonis ĝeneralan protektan imposton.

Nun tamen oni komencis konstrui domojn kaj forlasis ĉiun penson pri ĉirkaŭvagado. Sed la plezuro de kvieta hejmrestado estis altpreza, kaj nun Lasse neniam havis gajan tagon, ĉar senĉese li devis forigi disputojn kaj elpensi leĝojn kaj dekretojn.

VII

La moroj fariĝis ĉiam pli krudaj. La agema vivo en la arbaroj pli frue alportis ion vivigan al la animoj, kaj la maleblo konservi la ĉasaĵon dum longa tempo, igis la homojn malavaraj. Nun, kiam oni povis konservi, la homoj fariĝis avaraj kaj pedantaj. La ĉasgentoj, kiuj ĉirkaŭvagis ankoraŭ en la najbaraj arbaroj opiniis, ke estas hontinda okupo forrabi lakton de la bovinoj, kiun la naturo dediĉis al la bovidoj, kaj kelkaj noblaj altanimuloj iun tagon decidis malhelpi perforte ĉi tiun bestoturmenton. La ĉasistoj longtempe malestimis tiujn "bovidojn", kiel ili nomis ilin, sed ili malestimis ilin multe pli, rigardante buĉadon, dum kiu oni per plej malmildaj metodoj pikvundis la ligitajn bestojn sen signo de kontraŭstaro kaj kolektis la sangon. Tio estis vido tre malplaĉa al la ĉasistoj, malofte vidantaj la agonion kaj neniam la sangoverŝon. Peter Snagg, kiu estis ĉefo de la ĉasistoj, ne povis sufiĉe esprimi siajn ĉagrenon kaj malestimon pro la progreso de la sovaĝeco. Pli malbone ŝajnis esti, kiam oni komencis bruligi la arbarojn, kaj la homoj komencis manĝi herbon kiel bestoj. Unue Peter opiniis, ke la detruo de la arbaroj malbonigos la teron; plue li opiniis, ke estas naivege kulturigi herbsemojn, kiam tiel vastegajn areojn okupas sekaj herberoj.

"Kia malpurema, kompatinda, brutigita popolo!" li kriis, vidante ilin kurbfleksatajn super la pioĉo kaj fosilo kaj fosantaj en la tero, kiun post ricevo de rikolto oni devis sterki per

fekaĵo. Tiel la sovaĝeco evoluis, ke ili manĝas fekaĵon! Ĉu ili ne transportas ĝin el la brutejo sur la kampon, kaj ĉu ili ne veturigas pli poste en la garbejojn la grenon, kiu elkreskis el ĝi? Fi, kia popolo! Kaj tiam ili konstruas densajn domojn el traboj, en kiujn la aero ne povas penetri; kaj tie ili sidas, odoratante kaj hejtante tiel ke, elvenante en la fregan aeron, ili malbonfartas. Kaj plue ili vidas nenion de la mondo ol siajn bruligitajn kampopecojn kaj siajn karajn fekaĵamasojn ekster la angulo de la bovejo. Imagu, kiel spritaj kaj agrablaj ili fariĝas pro tia okupo!

Lasse, kiu kelkfoje ankoraŭ amike renkontis Petron, kutimis vortbatali kun li, ĉiam asertante, ke la agrikulturo igas la homojn pacemaj, ĉar kiu havas sian semadon sub libera ĉielo sin gardas malamikiĝi kun siaj najbaroj, kiuj povus forveturigi lian rikolton, dum li dormas.

Sed Peter denove kontraŭdiris, ke homo, kiu posedas ion, neniam povas dormi trankvile, sed devas ĉiam timi perdi ion. "Kaj," li daŭrigis, kiel ligita kun la tero li sin sentus, kiel malfacile estus al li disiĝi de ĉi tiu mizera vivo, lasante siajn posedaĵojn sen kontrolo! Pluvego, hajlo, disrompita barilo povas ekstermi ĉiumomente la fruktojn de la laboro. Timemagento rezultos el tio tio, sklavan brutigitan popolon li havos el tiuj terfosantoj, kiuj fine enradikigos al si la imagon, ke la mondo konsistas nur el iliaj terpecetoj."

Lasse baldaŭ vidis la konsekvencojn. La servutulojn, kiuj estis altpreze nutrataj kaj malfacile gardeblaj, oni devis liberigi. Tiuj tuj foriris arbaren forbruligante. Kaj baldaŭ la tutan provincon de Lasse okupis terkulturistoj. Disputoj naskiĝis pri arbarpartoj kaj paŝtejoj. La brutoj de unu enpenetris kaj pieddifektis la kampojn de alia. Tiam fariĝis ĝenerala la pos-

tulo pri interkonsento kaj Lasse estis devigata denove sankcii la unuan kodon de la leĝaro aŭ la kodon pri la tero, per kio ĉiu akiris la posedrajton de la tero okupita de li. Sed baldaŭ oni komprenis, ke la leĝon oni ne obeas. Necesis do elpensi punon. Ĉar la loĝantaro jam komencis fariĝi tro densa kaj malliberejoj kaŭzus maljustan imposton al la senkulpaj, kaj krom tio ĉiuj deziris esti verdiktitaj al malliberejo, por ricevi manĝaĵon kaj loĝejon sen bezoni labori, oni opiniis, ke plej facile estas mortigi tiujn, kiuj malobeas la leĝon. La vivo ankoraŭ ne estis al iu tre alloga, ĉar kompare kun la pasinta feliĉa vivado sur la Insulo de la Feliĉo la nunan oni ĝenerale konsideris kiel ŝarĝon. Do, la mortpunon oni ĝoje akceptis kaj jen la krimkodo denove funkciis.

Sed novaj malakordoj minacis. Lasse vidis, ke la aferoj komencis konfuziĝi, sed ne estis ebleco ilin malkonfuzi; restis do nenio alia ol daŭrigi, kiel oni komencis.

Post kelkaj jaroj de senĉesaj disputoj kaj leĝodonadoj pri barildevoj, pri akvofaloj, kiujn kelkaj baris per mueliloj, tiel ke al aliaj ili difektis la fiŝkaptadon, pri starigo de vojoj sur la kampoj de aliaj, kiam unu ne povis atingi sian bienon sen transveturi la kampojn de aliaj ktp., okazis iun tagon, ke kamparano, kiel oni nomis tiujn, kiuj jam loĝis ĉirkaŭ kampoj kaj paŝtejoj, tute subite mortis. Li postlasis edzinon kaj ses infanojn, tri filojn kaj tri filinojn. Ĉiuj volis posedi la bienon, sed dispecigita ĝi ne povis nutri ĉiujn, kaj Lasse pli preferis havi unu kamparanon ol ses farmetistojn. Pro tio Lasse estis devigata funkciigi la malnovan kodon pri heredaĵoj, laŭ kiu la plej maljuna filo restu en la bieno kaj subtenu la patrinon. La ceteraj gefiloj devis foriri en la mondon kaj serĉi oficon. Atentigitaj per tio la aliaj kamparanoj komencis fariĝi pli pruden-

taj pri naskado de infanoj, kaj poste oni vidis nur malofte, ke unu kamparano naskigis pli ol du infanojn, ĉar neniu volis igi siajn infanojn servistoj. Sed el tiuj, kiuj jam estis naskitaj kaj al kiuj ne restis pli da tero posedebla, komencis fariĝi klaso de malkontentuloj. Ili estis tre danĝeraj, ĉar ne posedante ion perdeblan, ili timis nenion. Ili foriris en la arbarojn, ĉar ili ne povis trovi iun kaŭzon, kial ili suferu sub servo por aliaj, kiuj prenas la fruktojn de ilia laboro. Lasse enŝlosis sin dum multaj tagoj kun la pastro kaj penis elpensi argumenton por tio, ke kelkaj laboru kaj aliaj manĝu, sed ili ne povis trovi iun.

Nun, tamen, kiam la teron oni ne rajtis dispecigi, okazis kelkfoje dum bonaj jaroj, ke la rikolto fariĝis tiel granda, ke rezultis pliaĵo kaj kamparano posedis de iu speco pli ol li povis formanĝi. Tiam li pensis interŝanĝe havigi al si el la pliaĵo de aliaj, kaj baldaŭ oni sciis precize, je kiaj tempoj kaj en kiaj lokoj oni povis renkonti tiujn, kiuj havis ion interŝanĝeblan. Sur la foirejoj oni renkontiĝis, kaj tien la ĉasistoj alvenis kun siaj peltaĵoj, kun salo, fiŝoj kaj ĉasaĵoj, por ilin interŝanĝi kontraŭ greno, fromaĝo, butero kaj brutaro. Por plifaciligi la interŝanĝon, oni elpensis la uzon de zinkaj tavoloj, kiujn oni stampis per ciferoj kaj uzis kiel ŝanĝilojn. Sed kiam oni tiel komencis kolekti riĉaĵojn, la envio fariĝis tiel granda ĉe la homoj sen parto kaj sen heredaĵo, ke ili okupiĝis pri rabado.

Nun la socio estis tre minacata, kaj Lasse devis rekrutigi armeon da ĉiamaj soldatoj el tiuj malkontentuloj laste cititaj, pro kio la malnova armeo fariĝis ĉiam pli granda kaj novajn impostojn oni devis ordoni. La kamparanoj volonte pagis la imposton, supozante ke ilin oni protektos. Sed la sentaŭguloj, kiuj loĝis en la freŝe konstruita turo, manĝis, trinkis, ludis kaj kantis. Neniel ili estis okupataj, kaj pro tio al ili ŝajnis, ke ili

estas pli gravaj ol la terfosantoj. Iliaj moroj estis krudaj, kaj ili neniel respektis Lassen. Ili foriris laŭ vojoj kaj vojetoj kaj rabis la revenantajn ŝanĝintojn de la foiro.

Longe oni aŭdis mallaŭtan malkontenton flanke de la kamparanoj, kiuj ne deziris nutri tiranojn. La mortpuno timigis neniun, ĉar ili esperis ĉiuj reveni, post la morto, al la Insulo de Feliĉo, kaj ili iris al la morto kvazaŭ al festeno. Lasse nun estis devigata elpensi ion, kio ilin timigos de la morto. Kaj li ne bezonis serti longe.

Uffka, aŭ pli frue pastro Axonius, kiu jam enprofundiĝis en specon de bruta letargio, nun estis vekita, kaj oni lin forsendis, por prediki la politikan aŭ inferan religion. La plej gravaj tezoj de tiu ĉi bela dogmaro estis la jenaj: ĉiuj homoj, kiuj ne ricevis teron, estas mizeruloj; Dio ilin kreis, sed ili estis malobeemaj, kaj malobeemo kontraŭ la estraro estas la plej granda peko; pro tio ĉiuj, kiuj ne ricevis teron kaj ne volas labori por aliaj, alvenos post la morto al la infero, kie ili estos rostataj eterne. Komence ĉi tiu sensencaĵo neniel impresis la animojn, ankoraŭ ne erarigitajn, de la popolo, sed la potenco de la kutimo estas granda, kaj iom post iom per pentritaj ilustraĵoj Uffka sukcesis timigi la virinojn pri la morto. Jen la unua paŝo. Sed la soldatoj nur moktrompis la pastron kaj restis nekorekteblaj. Fine Lasse koncerne ilin devis uzi alian metodon. Li ilin subaĉetis. La landon oni dividis en guberniojn, por kies estroj oni elektis soldatojn. Nun oni sufiĉe estis la kamparanojn, ĉar ĉiu guberniestro havis turon kaj garnizonon. Sed ĉi tiuj estroj senlime tirane premeĝis la kamparanojn kaj eĉ elpensis imposton pagotan de ĉiu komercisto, kiu transveturas ilian teritorion. Ĉi tiun imposton oni nomis

limpago, kaj oni ĝin pretekstis kiel ŝirmon por la komerco, t. e. kontraŭ la rabadoj de la protektantoj.”

Tiamaniere la aferoj progresis.

Lasse jam edziĝis kaj ricevis ok infanojn. Liaj elspezoj pli grandigis kaj necesis al li ordoni novajn impostojn. Sed tiam la kamparanoj plendis. Ili devas mem nutri tiom da infanoj, ili diris, ke ili ne volas nutri tiujn de aliaj; ĉar junuloj kaj junulinoj tute nereteneble naskis infanojn. Lasse estis devigata enkonduki novan statuton, per kiu al personoj, posedantaj nek teron nek bienon, oni malpermesas je severa puno naski infanojn. Kaj por povi efektive kontroll tiujn, kiuj naskas infanojn, ĉiuj, kiuj deziris edziĝi, devis tion sciigi al Uffka, kiu devis antaŭe doni al ili ĝisfundan konon pri la infera dogmaro, kiun ĉiu viriĝintulo kaj plenkreskiĝintulino devis konfesi per ĵuro. La gepatroj plendis kaj ĝemis, sed tio estis senutila, ĉar nun la soldataro decidis unua aŭ lasta ĉiujn aferojn de konscienco. Al tio kuniĝis alia cirkonstanco.

La virinoj, kiuj pro siaj infanoj metis sin sub la protekton de la viroj, pro tio enkuris dependecon de siaj edzoj iomete similan al tiu de servisto. Ĉiujn etajn oficojn ili faris endome, kaj la fratinoj, kiuj ne rajtis ricevi heredaĵon, servis al siaj fratroj. Tamen, ĉar ĉiu junulo-kamparano, kiu deziris edziĝi, timis fariĝi malriĉa pro plialtiĝontaj elspezoj, la knabinoj riskis resti fraŭlinoj. Tiam la gepatroj pensis doni al ili doton, kaj fine duonan heredaĵorajton. La posedantoj de granda heredaĵo do fariĝis edzinoj pli facile ol tiuj, kiuj posedis nur malgrandan. Pro tio la bienuloj sin kunigis kontraŭ tiuj, kiuj ne posedis teron, kaj per tio ternobelaro ekestis, flanke de tiu de la kruda perforto, t. e. la ŝtelnobelaro, sed sub ĝi.

Sed la ŝtelnobelaro konsistis el ŝanĝemaj sinjoroj, ĉe kiuj

ankoraŭ postrestis gajaj memoroj el la ĉasista tempo, kaj por fari al si amuzon per io ili arogis al si la nemultajn ĉasejojn, kiuj ankoraŭ trovigis, kaj al la kamparanoj oni malpermesis la portadon de armiloj. Alia eltrovo, kiun ankaŭ faris tiuj ŝtelistoj kaj kiu elvokis la laŭrajtan indignon de ĉiuj kamparanoj, konsistis en la dresado de lupoj, kiuj tamen neniam fariĝis pli malsovagaj ol por obei siajn mastrojn, dum ili mordis ĉiujn aliajn. Laŭdire la ŝtelistoj ilin bezonis por la ĉaso, sed fakte ili devis defendi la ŝtelaĵon, dum la ŝtelistoj fordormis sian ebriecon. Tiu asociiĝo de la ŝtelistoj kun sovaĝaj bestoj tre kole-rigis la kamparanojn, sed ili ne plu havis esperon aŭdigi siajn voĉojn.

Fine la ĉasemo de la sinjoroj komencis direkti sin kontraŭ ili mem, kaj unu faris ataketon kontraŭ la turo de alia. La kamparanoj ĉiam suferis pro tio, ĉar iliajn kampojn la ĉevaloj de la sinjoroj pieddifektis; ĉar la sinjoroj ankaŭ asociigis kun tiuj bestoj, kiuj superis ilin laŭ fortoj. La kamparanoj malhavantaj armilojn, nenion kapablis kontraŭ armitaj viroj kaj sovaĝaj bestoj. Sed ili plendis al Lasse. Ĉi tiu, kiu jam longe vidis la ĉiam pligrandiĝantan konfuziĝon de la aferoj, trovis nenian rimedon ol armi la kamparanojn por helpe de ili kaj sia propra soldataro puni la sinjorojn. Kaj tion li do faris.

Post tio nur restis la realigo de liaj intencoj, kaj li igis la popolon elekti lin ĉefo super ĉiuj ĉefoj, t. e. reĝo. Por doni al la entrepreno pli da brilo, li aranĝis grandan kronadon. Vestita per ruĝa lupopelto kun erinaca felo kun plumoj de garoloj, li igis Uffkan ŝmiri lin per gudro ĉirkaŭ la buŝo sur granda herbejo, post kio la tuta popolo devis konfesi la inferan dogmaron per nova ĵuro kaj ĵuri, ke Lasse estas sendito de Dio kaj ke la dinastio Hulling devenas el Jafeto, la filo de Noa-

ĥo. Pro tio ĉiuj aliaj turĉefoj estu obeemaj al li kaj donu al li imposton. Tiu ĉi lasta devo ne estis malfacila por ili, ĉar ili faris nenion alian ol trudi al siaj kamparanoj novan imposton. Kaj tiel Lasse I de la dinastio Hulling estis ŝmirita, reĝo pro la graco de Dio. Sed por doni pli da brilo al la reĝa nomo li subskribis Lasse I Hugo de Hulling Jafetido.

Nun komenciĝis tempo de sufiĉe granda kvieto, ĉar la dogmaro pri infero jam disvastiĝis, kaj la timo je la morto estis tiel granda, ke nur malmultajn krimojn oni faris.

Sed nova klaso de senbienuloj jam aperis. Kelkaj el tiuj, kiuj ne povis plu ĉirkaŭmigri senĝene, ĉar la ĉirkaŭmigrado de nun estis punenda, kelkaj el tiuj loĝis ĉirkaŭ la turoj de la guberniestroj kaj faris vestojn kaj ŝuojn al la mallaborema garnizono. Ili ricevis modestan pagon, sed ĝuis la protekton de la ĉefo, t. e. ili devis pagi imposton pro sia laboro por la mallaboremuloj. Sed la animoj de la homoj jam tiel konfuziĝis, ke la kompatindaj tajloroj kaj ŝuistoj ne divenis tiun trompon, kaj pro la enkonduko de la infera dogmaro la timo je morto jam fariĝis tiel granda, ke oni preferis vivi en kia ajn kondiĉo, sub kia ajn premo, spite de kiaj ajn hontigoj ol riski la morton. Sed la ŝuistoj kaj tajloroj ankaŭ bezonis manĝi kaj trinki, kaj ĉirkaŭ la turo kreskis nenio.

Do la kamparanoj devis alporti al ili manĝaĵojn por vestaĵoj, ŝuoj kaj mono. Sed la sinjoroj konstruis muron ĉirkaŭanta terspacon ĉirkaŭ la turo, en la muro ili konstruis pordegon kaj ĉe la pordego skribiston, ĉar oni jam delonge havis skribistojn, kiuj pagon postulis de la kamparano, ĉar oni permesis al li la importon kaj la vendon. La kamparanoj ne povis kompreni, kial ili devas pagi pro sia laboro alporti manĝaĵojn en

la urbon, kaj neniuj aliaj tion komprenis, sed tiel oni ordonis jam delonge.

Fine iutage, kelkaj ruzaj komercistoj vizitis Lassen, kredigante al li, ke la agrikulturo ruiniĝos, se la kamparanoj veturas en la urbojn, brokantante; pro tio ili prenis sur sin la taskon aĉeti la manĝaĵojn de la kamparanoj kondiĉe de la pago de certa imposto al la "kastorĉapo"; tiel oni nun nomis Lassen. Li konsentis al la propono, sed tiam la kamparanoj rifuzis vendi. Rezultis malsatego en la urbo kaj al la kamparanoj oni ordonis, minacante per monpuno, vendi al la komercistoj. Tiam la kamparanoj kolerigitaj tiom altigis la prezojn de siaj komercaĵoj, ke Lasse tuj pretigis taksarojn, difinante la prezojn de brutaro kaj greno de la kamparanoj, kaj nun la estonteco de la urbo kaj de la ŝtelistoj estis garantiita, kaj paco kaj feliĉo regis kvin longajn monatojn. Pro tio Lasse ricevis de siaj soldatoj la nomon Lasse Bruteja Seruro, ĉar li mem kvazaŭ tenis la seruron de la kamparana brutejo, kiun li malfermis kaj fermis laŭplaĉe.

VIII

Tamen la paco estis nur ŝajna kaj neniel fidinda. La maljunaj kamparanoj, kiuj partoprenis la starigon de ĉio nuna, sendube malrespektis Lassen, kun kiu ili interrilatis iam familiare, sed nun li havis la kapablon ilin protekti per la soldataro; ili tediĝis tiam pri la malpaco kaj cedis. Kion fari? ili demandis al si, kaj kiam nenio estis farebla, oni kutimiĝis al silento kaj sufero.

Sed ne tiel facila estis la obeigo de la juna generacio, kiu volis obei nek patron nek patrinon, des malpli do fremdajn personojn. Vane Uffka provis ilin timigi per la infera dogmaro. Iliaj pensoj estis ankoraŭ neerarigitaj, tiel ke ili divenis la absurdecon de la tuta mensogohistorio kaj ridis pri Uffka. Ili fariĝis sovaĝaj kaj senbridaj, ili ne toleris la restadon en la malsanigaj, malbone odorantaj dometoj, sed trakuris arbarojn kaj kampojn, serĉante aventurojn. La gepatroj ilin bastonis, sed la knaboj bruligis dometojn kaj fojnostakojn kaj forkuris en la arbaron. La socio estis ĉi tiun fojon serioze minacata, kaj iu serioze proponis, ke oni kastru ĉiun duan knabon por havigi al si laboristojn por la estonteco. Sed Lasse malkonsentis tian nenaturan procedon. Li proponis alian metodon, kiun li ŝparis plejeble longe, ĉar li mem ĝin malaprobis pro ĝia kontraŭnatureco kaj nehumaneco. Li partoprenis kiel infano saman kurson, kies memoroj lin turmentis ankoraŭ kiel fantomoj kaj ĝin ŝajnis al li kiel la plej terura, kion

li spertis. Ĉiu vilago starigu punĉambron, kie oni internigu la infanojn dum ses jaroj, por ke ili kutimiĝu ĉiutage pere de duona malsato kaj batoj de bastono al sklaveco, kaj aŭdante jaron post jaro la inferan dogmaron kaj novan moralon, kiun elpensis Lasse kaj Uffka, ili enradikiĝu al si iom post iom en la konscion la respekton kaj obeemon, kiujn, laŭnature, ili ne ŝuldas al iliaj superuloj. La metodo estis tre senkonsciencia, sed ĝi havis la saman efikon kiel kastrado.

Kelka tempo tamen estis necesa por la verkado de la lerno-libroj, sed la profito antaŭvidata estis tro granda, por ne dediĉi tempon kaj antaŭzorgon al la nova institucio.

Kiam la laboro estis preta, ankaŭ vidiĝis, ke oni jam atingis la celon. La infanojn oni internigis frumatene kaj unue ili lernis silenti. Tio estis plej grava, ĉar nun la altrangularo, kiel ili nomis sin, ĉar "Dio" metis ilin super la subularon, ne bezonis timi kritikon flanke de la subularo. Due ili lernis obei, t.e. fari la volon de aliaj kaj havi neniun propran. La internigo de multe da infanoj en unu saman ĉambron bonege efikis, ĉar la malsana aero difektis la sanon, kaj kun la malapero de sano ankaŭ malaperas forto kaj volo. Sed la kutimo silenti, t.e. ne diri la veron, kaŭzis maloportunaĵon, kiun oni komence ne antaŭvidis. La infanoj nome trovis ke, respondante jes, kie ili juste devas respondi ne, ili akiris profitojn, kiel rekompencojn aŭ liberigon de puno, kaj pro tio la mensogo komencis flori. La obeemo siaflanke kaŭzis perfidecon. La infanoj opiniis, ke ili agas maljuste, se ili tenas kamaradon, dum la instruisto lin bastonis, sed agante kontraŭ tio, kion ili opiniis justa, ili iom post iom kutimiĝis al agado kontraŭ sia konvinko. Kiuj mensogis plej multe kaj estis plejeble perfidaj, tiujn oni nomis bonaj infanoj, kaj ili ricevis spicokukojn kaj mielfrandaĵojn;

tiuj, kiuj estis verdiremaj kaj sinceraj, batojn ricevis, sed nenian manĝaĵon. Per tio oni jam starigis la bazon de la eduko. Lasse iun fojon mirkonsterniĝis pro la rezultoj, sed, jam suririnte la glatan glacieron, kion fari?

Tamen al la infanobatantoj estis malfacile okupigi la infanojn dum la longa lernotempo nur per la bastono, kaj necesi elpensi novajn fakojn. En la lernejo oni lernis krom mensogo kaj malveremo, grandan aron da malveraĵoj, kiujn sub la komuna nomo de "moralo" oni lernigis per bastono al la palaj kaj malsanaj infanoj. La unua moralo nomiĝis: Dio kreis kamparanojn kaj metiistojn, por ke ili laboru por tiuj, kiuj ne volas labori. La dua moralo: Vi estu kontenta je via sorto! (Plenumi ĉi tiun ordonon ne estis malfacile al tiuj, kiuj ĝuis la enviindan sorton esti liberigataj de laboro, sed al tiuj, kiuj havis la penigan sorton labori, ĝi estis neebla.) Tria moralo: Vi ne sekskuniĝu, se vi ne posedas sescent arojn da tero aŭ la permeson de Uffka. (Grandan knabon, kontraŭdirantan, ke al ĉi tiu moralo oni donu la jenan tekston: Estas necese, ke vi jam forprenis sescent arojn da tero por esti "permesata sekskuniĝi!" oni ĵetis en malhelan kelon.) Kvara moralo: Vi ne forprenu la havaĵon de alia! (Knabinon, opiniantan, ke ŝi memoras, kiam ŝia patro rabis sian teron el la komuna herbejo, kaj ke pro tio oni punu ŝian patron, oni konvinkis per ses paroj da vergoj, ke ŝi estas malprava.) Kvina moralo: Vi ne mortigu iun ajn! (Neplenaĝulon, kiu demandis, ĉu per "vi" oni enkalkulas ankaŭ Lassen kaj la ekzekutiston, kiuj mortigas ĉiujn, kiuj ne volas mortigi la ĉasistan popolon en la arbaroj, oni metis en la trunkon.) Sesa moralo: Vi ne devas eĉ pripensi, ĉu tio, kio nun estas, povas esti malbona. (Ĉi tiu estis la plej bona

el ĉiuj moraloj, ĉar ili mortigas ĉian personon kaj pro tio ĉian opozicion jam en la ĝermo.)

Sed tio tamen neniel utilis. La gejunularo hipokritis kaj mensogis, sed kelkfoje la vero aŭdiĝis, kaj tiam la socio denove estis minacata. Oni tiel tediĝis je la vivo, ke oni tute malzorgis la laboron kaj ĉion: oni mem malsatis, sed tiam ankaŭ la altrangularo komencis malsati kaj malbonfarti, kaj tiel ne rajtis esti. La timo je la infero ĉesis, ĉar oni opiniis, ke oni jam havas inferon sur la tero, kaj oni pli malbone ne povas vivi. Lasse kaj Uffka baldaŭ samopiniis, ke estas necese fari kelkaj laŭtempaj ŝanĝoj en la infera dogmaro, kaj nun la pastroj komencis paroli iom pli pri la venonta ĝojo en la ĉielo al ĉiuj, kiuj suferis kaj spertis malĝojon en la vivo. Ke pro tio kelkaj opoziciuloj aludis, ke sekve Lasse kaj la altrangularo, kiuj vivas agrable, venos al infero, ne influis la aferon, ĉar la opoziciulojn oni bruligis sur ŝtiparo, kaj al iliaj demandoj oni donis nenian respondon. Sed la espero veni ĉielen senfortigis la disciplinon, kaj estis necese, elpensi novajn rimedojn. Tiam Lasse igis kelkajn sentaŭgulojn, kiuj ne volis labori, fari kantetojn por la priinformo de la subularo. Kaj alvenis aro da poetoj. Ili sin vestis malbone, kvankam ili tion ne bezonis, ĉar ili ricevis sian salajron de la ŝtato, sed ili devis kredigi al la subularo per sia eksterajo, ke ili elvenas el la subularo. Ili ĉirkaŭiris kaj kantis, ke la vivo estas tiel agrabla; ke oni kreu ĉiujn homojn bonaj; ke ĉiuj Lasse-oj, Uffka-oj, guberniestroj, gepatroj, kuratoroj kaj instruistoj estas tiel bonaj kaj celas la bonstaton de la subularo; ke ĉia malkontento pri tio, ke kelkaj laboras, dum kelkaj manĝas, estas nenio alia ol envio kaj malico; ke kiam ĉiu prizorgas siajn oficojn, ĉio iras bone, kio ajn nin renkontas; ke la agrikulturo, kaj la metio ne estas la

laboro, sed ke la efektivan laboron, la pli penigan laboron Dio metis sur la estraron, la soldataron kaj la Uffka-ojn; ke necesas preni la mondon kia ĝi estas (ankaŭ tia, kia ĝi jam fariĝis pro la friponaĵoj de Lasse-oj kaj Uffka-oj!) Tio efikis. Oni unue lernis la kantetojn parkere. Ili poste sidis en la oreloj kaj fine ili enpenetris la pensojn.

Sed baldaŭ vidiĝis, ke ankaŭ la subularo komencis uzi kantetojn por ataki la altrangularon. Lasse kun teruro vidis la minacantan nubon, sed ne nur por plezuro li akiris spertojn dum la pasinteco. Unue li provis doni al la kantistoj salajron el la ŝtata kaso. Tio efikis dum kelka tempo, sed jen arego da kantistoj, demandanta salajron, kaj la impostoj plialtiĝis. Kiam nenio alia efikis, li vidis sin devigata starigi societon. Deksep el la plej timindaj kantistoj oni elektis, kaj ilin oni klarigis seneraraj. Ĉiujn aliajn, kiuj volis verki kantetojn, oni klarigis maltaŭgaj. Per tio la afero estis helpata. La popolo, kiu pagis la deksep por esti de ili mallaŭdata, baldaŭ kutimiĝis en la lernejoj rigardi la deksep seneraraj kaj ĉiujn aliajn sentaŭgaj. Kaj per tio oni silentigis ĉiujn malkontentajn kantistojn, ĉar kompreneble neniu volis kanti sen laŭdo, almenaŭ de la deksep, kaj tio kaŭzis, ke pli poste ĉiujn kantetojn oni komencis kanti laŭ la sama maniero.

Ĉar la nombro de lernejoj pligrandiĝis kaj fariĝis malfacile havigi al ĉiuj morallibrojn, Lasse estis devigata post multe da pripensoj — ĉar tiel longe kiel eble li timis konigi tian danĝeran inventaĵon — starigi presejon. Sed por ke oni ne uzu la danĝeran aranĝon kontraŭ li kaj lia verko, li ĝin metis sub reĝan kontrolon.

La unua produktaĵo de la reĝa presejo estis statuto pri preslibereco. En la sekreta societo "La malkontentuloj" oni

aranĝis kunvenon iuvespere en fojnejo, ĝuste kiam venis la nova statuto pri preslibereco. Paŭlo Ĉasisto jam ricevis unu ekzempleron kaj devis ĝin laŭtlegi por submeti ĝin al ekzameno. Oni sin preparis por aŭskulti.

Paŭlo komencis legi:

”Statuto pri preslibereco.

§ 1. Ĉiu ŝtatano havas la plenan rajton esprimi sin per presajo!”

”Hura!” respondis la malkontentuloj. ”Vivu la libereco!”

—”§ 2,” legis Paŭlo, ”Puran evangelian inferodogmaron oni ne rajtas submeti al nebezonata kritiko, ĉar ĝi devenas de Dio! ”

”Ho!” diris la malkontentuloj. ”Ĝin ni antaŭ ĉio volus kritiki.”

”§ 3,” legis Paŭlo, ”Ĉiu verkisto devas sin esprimi laŭde pri Lasse, Uffka, guberniestroj, soldatoj, skribistoj, instruistoj kaj iliaj amikoj kaj konatuloj.”

”§ 4. La Societo Por Reciproka Laŭdo aŭ la deksep senaruloj rajtas subpremi ĉiun skribe faritan provon adresitan kontraŭ la moralo.”

Ĉi tie Rudolfo Karbisto interrompis: ”Ni memoru, kion signifas la moralo!”

Paŭlo Ĉasisto memorigis: ”Moralo signifas unue, ke ĉiuj kamparanoj kaj metiistoj naskiĝis por labori por Lasse, Uffka-oj ktp.; due, ke neniu rajtas sekskuniĝi, se li ne posedas 588 arojn aŭ la permeson de Uffka.”

”Sufiĉe, sufiĉe,” kriis la malkontentuloj, ”ni tion tre bone rememoras. Daŭrigu!”

”§ 5. Neniu krom la Societo Por Reciproka Laŭdo rajtas esprimi sin pri mortinta Lasse-ulo.”

”§ 6. Ĉiu ŝtatano plene rajtas esprimi sin prese.”

La malkontentuloj disiĝis kun la firma decido, uzi la novan presrajton je la plej baldaŭa okazo.

La instruistoj unue ricevis produktaĵon de la presrajto, kaj la Morallibron oni presis en miloj da ekzempleroj, oni ĝin najlfiksis en la dometoj kaj distribuis inter la subularo, ĉar la altrangularo, kiu inventis la Morallibron, ĝin jam konis parkere.

Sed Lasse fariĝis laca kaj maljuna, kaj li sentis sian vivfinon alveni. Post kiam li kunvenigis dumil soldatojn, li igis ilin elekti tronheredonton. Kaj jen lian filon oni elektis, kiun oni tuj honoris sub la nomo Lasse II Axel. Lasse ploris pro emocio je tia grandioza pruvo de la amo de la popolo al lia familio, kaj li uzis neserĉitan okazon por proponi, ke la kastoroĉapo kaj la trono fariĝu heredaj interne de lia gento. Ĉar aŭdiĝis malkontento pro tio inter la guberniestroj, Uffka parolis, apelante al la popolo, kiu staris tre malproksime en la arbaro malantaŭ la soldatoj. La popolo, malamanta la soldatojn kaj aŭdinta nenion ol tion, ke ili jam respondis per ne, kompreneble jeskriis, kaj la soldatoj devis kapitulaci. Lasse dankis pro ĉi tiu nova pruvo de la amo de la popolo, kaj li konsideris ĉi tiun krion el la ”malaltaj rangoj” kvazaŭ Dio mem estus parolinta, ĉar la voĉo de la popolo estas voĉo de Dio, kaj Lasse II rapidis akcepti la same belan kiel malveran devizon: »La Amo de la Popolo post mia salajro!»

Lasse, kiu travivis tiom da diversaj okazintaĵoj, kuŝiĝis sur la mortliton, sata je jaroj kaj gloro. Pardoninte al ĉiuj siaj malamikoj iliajn krimojn kaj ricevinte de Uffka la certigon pri la ĉielo, li mortis. Ĉiuj deksep seneraruloj skribis laŭdkantojn pri lia faroriĉa vivo, kaj Uffka faris funebran paroladon laŭ la

teksto: feliĉaj estas la mortintoj, kiuj mortas en la Sinjoro.
Lasse II forviŝis siajn larmojn kaj okupis la tronon.

IX

Lasse li Axel estis milda sinjoro, kiu ne amis la militon, sed al kiu plaĉis civilizacio kaj scienco. Lia unua regadfaro estis la skribigo de la historio de Lasse I. La deksep seneraruloj komencis la verkon kaj ili sukcesis krei majstraĵon de daŭranta valoro. En ĝi oni nomis Lasse-on la Granda, kaj juste, ĉar li fondis la novan konstitucion kaj li ĉiam havis la bonstaton de la popolo kiel sian plej altan celon. Sed la societo "La Malkontentuloj" skribis alian historion pri Lasse, kie oni lin nomis simple "La malsaĝa Hulling". Ili klarigis, ke li enkondukis la nunan sklavecon kun nutrado kaj konsumado, kun impostoj al la laborantoj kaj liberigo de impostoj al la mallabor-emuloj, ke li difektis la sanon de la junularo per la enkonduko de malliberejoj kaj instruistoj, ke li estis stultulo kaj ke lia socio estas idiota. La libron oni konfiskis kaj bruligis kune kun la verkintoj, post kio la Societo Por Reciproka Laŭdo anoncis premion de ses funtoj da zinko por tiu, kiu verkis la plej belan nekrologon pri Lasse I Hugo, nomata La Granda.

Tamen, ĉar Lasse II Axel komprenis, ke la malkontenton pri la socio oni ne povas tuj forigi, li verkigis historion de la regno, en kiu, helpe de la postlasita ekzemplero de "Atlantika," de Rudbeckius, aparteninta al Lasse, patro de Lasse II, oni plenpruvis, ke sendube la nuna regno estas la plej perfekta el ĉiuj regnoj, kaj ke efektive ĝi tiu estas "Atlantika" aŭ "La Insulo de Feliĉuloj." La insulo, en kiu loĝis iliaj prauloj kaj kie

ili opiniis esti tiel feliĉaj, neniam ekzistis. Tio nur estas artifiko de la "Malkontentuloj" por igi homojn malkontentaj. Kaj nun la instruistoj enkondukis novan lernolibron, kiun oni nomis "La Laŭdo de la Nuntempo" aŭ "La plej perfekta Socio".

Tamen jam plenkreskis aro da infanoj de skribistoj kaj soldatoj. Por eviti, same kiel ĉe la elekto de reĝo, malpacon kaj malkonkordon, oni enkondukis la kutimon, ke la oficoj fariĝu heredaj, sed ĉar skribistoj kaj soldatoj senĝene naskis infanojn sen 588 aroj da tero — ili staris super la de ili donita leĝo — la lando baldaŭ estis surŝutata je altrangulidoj ne havantaj oficon. Ilin la ŝtato nutris per stipendioj aŭ rekompencoj, por ke ili ne bezonu ŝteli aŭ mortigi kaj al kiel eble plej multaj oni kreis oficojn. Sed ĉar al la senfaruloj estis malfacile fari nenion, ili elpensis ĉiajn okupetojn, pli-malpli idiotajn. Unu decidiĝis kolekti butonojn; alia kolektis abikonusojn, pinkonusojn kaj juniperkonusojn; tria homo havigis al si stipendion por forveturi eksterlanden. Tiu lasta hejmenrevenis post eltrovo de mortinta lingvo, kiun li trovis sur lignaj tabuletoj. Ĉar ankaŭ troviĝis ŝlosilo de la lingvo, ĝia deĉifrado estis facila, kaj la eltrovinto, kiu nomis la lingvon "ŝoŝo" estis tre fiera scipovi lingvon, kiun sciis neniu alia. La kolektanto de butonoj kunigis teruran kolekton. Ĉar li ne sciis, kie ĝin deponi, li el la ŝtata kaso ricevis monon por konstrui domon por la loĝigo de la kolekto. Tie li komencis ordigi la butonojn. Estis multe da manieroj por ilin klasifiki: oni povis ilin klasifiki en kalsonbutonoj, pantalonbutonoj kaj jakbutonoj ktp., sed nia viro elpensis pli artifikan kaj pro tio pli malfacilan sistemon. Sed por tio li bezonis helpon. Li unue verkis disertacion pri "Necese studi la butonojn el scienca vidpunkto." Poste li adresis al la Trezorejo petskribon, en kiu li petis pri profesoreco en

la scienco de butonoj kune kun du asistantoj. La peton oni malrifuzis, pli por havigi okupeton al senfaruloj ol pro la afero mem, kies valoron oni ankoraŭ ne povis prijuĝi. Ĉar la viro — li nomiĝis Hylling kaj oni opiniis, ke lin naskis Hullingulo sen permeso de Uffka — havis okaze du bastardajn filojn, kies lernejan bastonigon li ne povis pagi, oni ne bezonis anonci la asistantoficojn. Hylling estis baldaŭ mirigonta la mondon per la unua kompleta scienca sistemo. Post du jaroj li jam estis ellaborinta ĝin, kaj ĝi estis mirinda, giganta laboro, ĉar laŭ ĝiaj klasoj oni povis subordigi ĉiujn butonojn de la mondo. La sistemo havis la jenan aspekton:

Butonoj:

Zinko	Kupro	Stano	Fero	Osto	Ligno
-------	-------	-------	------	------	-------

Kun truoj:

1-aklaso:	Kun	1	truo
2-a	"	"	2 truoj
3-a	"	"	3 "
4-a	"	"	4 "

Sen truoj:

1-aklaso:	Sen	1	truo
2-a	"	"	2 truoj
3-a	"	"	3 "
4-a	"	"	4 "

Kun laĉotruoj:

- a) ronda laĉotruo
 - α) kanelitaj
 - β) nekanelitaj
- b) ovala laĉotruo

α) kanelitaj

1. laŭlarĝe kanelitaj
2. laŭlonge kanelitaj

 β) nekanelitaj

1. vakanta (aŭ: ankoraŭ neekzistanta)
 2. vakanta ktp.
-

Ĉi tio kaŭzis grandan sensacion.

Sed la kolektinto de konusaj fruktoj ne volis esti malpli bona, kaj li baldaŭ mirigis la mondon per granda artifika sistemo, laŭ kiu ĉiujn konusojn oni klasifikis en 67 klasoj, 23 familioj kaj 1500 ordoj.

Nun oni jam delonge intencis pligrandigi la instruajn kursojn, kaj opiniante, ke estas maljuste, ke la infanoj de la subularo lernis tiom, kiom tiuj de la altrangularo, oni decidis starigi universitaton. Oni jam havis tri sciencojn: la lingvon "ŝo-ŝo", la butonsciencon kaj la konussciencon, kiuj depost nun fariĝis devigaj sciencoj. Sed ĉar siajn infanojn ankaŭ sufiĉe bonstataj kamparanoj kaj metiistoj sendis al la universitato, oni starigis "kolokviojn" aŭ "apartajn interparolojn," en kiuj rajtis partopreni nur la altrangularidoj, kaj sen tiuj interparoloj oni ne povis fari ekzamenon. Tamen, se iu subularido pene sukcesis fari ekzamenon, li spite de tio ne ricevis oficon, ĉar la oficoj estis heredaj.

Lasse II Axel mortis — tion oni ne povis malhelpi, sed post la morto li ricevis la nomon Lasse la Saĝa.

X

La filo, kiu okupis la tronon, sin nomis tute simple Anders VII, pro kia motivo oni ne scias, sed oni opinias, ke estas pro iaj historiaj supozoj. Dum lia regno naskiĝis la belartoj. Bakista lernanto nome iun tagon estis knedanta paston; li estis faronta panon, sed anstataŭe li faris kapron. La profesoro de la ŝoŝo-lingvo, kiu okaze preterpasis la fenestron, kie laboris la lernanto, tuj komprenis liajn grandajn talentojn kaj igis lin fari kapron el argilo anstataŭ pasto, kaj li ĝin poste hardbruligis en forno.

Pri la eltrovo de la pentrarto la afero estis alia. Oni jam delonge observis en izola parto de la insulo, ke nombro da senlaboraj karbistlernantoj kutimis preni karbopecon por surdesegni la trunkojn. Unue ili nur desegnis malĉastaĵojn, sed pli poste ili desegnis ĉion, kion ili vidis. Oni unue opiniis, ke speco de manio aŭ idiotismo estiĝis, ĉar estis certe strange vidi aron da junuloj ĉirkaŭkurantaj kiel pigoj por desegni ion, kion ili vidis. Ili desegnis tablojn, seĝpiedojn, domojn, arbojn, ŝtonojn, karotojn, puŝĉarojn, hundojn, katojn, ĉion eblan, kion ili trovis. Vane la gepatroj penis igi ilin forlasi tiujn kapricojn kaj fari ion utilan, sed tio ne estis ebla. Ili ekploris, dirante, ke ili pli preferas malsati ĝis mortiĝo ol forlasi la desegnon. Sendube tio estis manio.

Kiam la aferon oni rakontis al Anders, li unue fariĝis tre malĝoja, ĉar li amis sian popolon tiom, kiom nur princo po-

vas tion fari. Poste li internigis ilin en domon, kie ili rajtis sin dediĉi senĝene al sia manio kaj eĉ sub reĝa protekto. Li aranĝis eksperimenton kun ili, kaj iun tagon li igis kvindek manulojn figuri la saman seĝpiedon. Sed, ho ve, trovigis eĉ ne du similaj desegnaĵoj. Filozofoj, kiujn oni alvenigis, klarigis, ke tio dependas de la persona percepto. Anders, kiu ĝis nun ne kredis, ke la persona percepto de seĝpiedo povas esti io filozofia, nun komprenis sian eraron kaj plenkredis la grandan gravecon de la figurado kiel momento de spirita vivo, kaj li nomigis la plej lertan desegniston profesoro. Ĉi tiu tuj verkis disertacion pri enhavo kaj formo de la figuraĵo. El la zorge elektita ekzemplo, seĝpiedo, kiu konsistigis la premiotan temon, li deduktis: la enhavo de la seĝpiedo estas la persona percepto, la formo de la seĝpiedo estas la desegnaĵo. Kiam la enhavo kaj la formo kovris unu la alian aŭ tute eniris unu en la alian, tiam la desegnaĵo estas kompleta desegnaĵo aŭ io bela. Ĉio figurita estas bela; fekanta bovino estas malbela per si mem, ĉar la naturo estas malbela, sed figurita fekanta bovino estas bela, ĉar ĝin penetras la persona percepto de fekanta bovino.

Iun tagon oni trovis malbelan desegnaĵon de Anders VII sur la fasada muro de la desegnejo. Pasantoj ridegis. La desegniston oni alvenigis kaj ordonis, ke li figuru reĝon Anders, sed laŭ bela maniero. La desegninto klarigis, ke lia desegnaĵo estas bela, ĉar ĝin penetris kaj kaŭzis lia persona percepto pri Anders VII. Al la desegninto oni ordonis, minace per mortpuno, tuj ŝanĝi sian personan percepton pri Anders VII. Ĉar al la desegninto oni promesis nomon kaj salajron de profesoro, li tuj ŝanĝis sian personan percepton pri Anders VII, kaj pro tio oni lin nomis reĝa pentristo.

Anders mortis en la oka jaro de sia regno, kaj lin la deksep seneraruloj nomis Protektinto de la desegnaĵoj. Lin sekvis kiel reĝo Per Erik I. Ĉi tiu estis malcedema sinjoro, kiu ne povis sidi kviete. Li militis kontraŭ la ĉasistoj, mortigante kiel eble plej multajn. Sed la popolo plendis pro la militimpostoj, kaj ili ne povis kompreni la utilon de tiaj buĉigadoj. Por sciigi ilian malbrilan intelekton, Per resumigis novan lernolibron por ĝin enkonduki en la lernejojn. Ĝin oni nomis "Libro pri Reĝoj" kaj ĝi enhavis laŭdon pri ĉiuj reĝoj de Lasse I ĝis Per Erik; precipe oni laŭdis ĉiujn atakojn kaj rabojn al fremdaj regnoj.

Tamen la militirojn oni daŭrigis dum Per Erik, ĉar la soldatoj amis gloron kaj precipe akiron de fremda havaĵo, kiel horloĝoj, teleraroj kaj mono. Unu el la societo "La Malkontentuloj" verkis pro tio broŝuron kun la titolo: "Komparo inter diversspeca ŝtelo privata aŭ publika" aŭ "Ŝtelo el vidpunkto de publika juro kune kun tabelo pri la internaciaj ŝteloj dum la regoj de la lastaj reĝoj de la familio Huling." La broŝuron oni bruligis, kiel kutime kune kun la verkinto. Per Erik mortis pro drinkemo, kaj (kiel historiisto ni devas ne kaŝi la veron) eble ankaŭ pro malĉasteco. Lin funebris ĉiuj soldatoj, nomante lin: "Heroa reĝo" aŭ "La Nekomparebla."

Kun li estingiĝis la familio Huling, kiu komenciĝis kun La Grandaj Lasse-uloj. Ĉar oni jam enradikigis al la plenkreskinta generacio en la memoron, ke la reĝoj devenas de Dio, estis iom malfacile nun elekti reĝon inter la indiĝenoj, ĉar oni ne povis kredigi al la popolo, ke hieraŭan militestron oni povus elekti hodiaŭ kiel deveninton de Dio. Pro tio oni forsendis al malproksime loĝantaj gentoj ekspedicion, kiu fakte venigis viron, kiun oni rapide baptis kaj kronis. Por fari lin pli amata oni lin nomis Lasse III, klarigante, ke per iama parenceco

li apartenas al la familio Hulling. Ĉar li nek scipovis la lingvon de la lando nek sciis ion pri la lando, kiun li estis reĝonta, la potenco falis inter la manojn de Uffka (ido de pastro Axonius el Upsala). Ĉi tiu tion faris por enradikigi en la animon de la popolo la inferan dogmaron kaj komisiis al la profesoroj de la desegnejo la figuradon de infero, kiun oni alkroĉigis en ĉiuj preĝejoj. Lasse mortis kaj post lia morto oni lin nomis "Lasse Sanktulo."

Dum la regado de lia posteulo Per II Erik terura religia batalo okazis inter la provincoj. Revulo klarigis, ke la malfeliĉulojn en la infero oni ne pinĉas per preniloj, sed pikas per forkegoj. Grandan kunsidon oni aranĝis, kaj vortbatalon oni daŭrigis dum dek ses tagoj kaj dek ses punktoj pri preniloj kaj forkegoj, pro kio la partioj ricevis la nomojn Preniloj kaj Forkegoj. La demandon oni difinis laŭ la postuloj de la Preniloj. Sed la Forkegoj firme persistis sian kredon kaj eĉ ne cedis spite de la minaco, ke ilin oni bruligos. Kaj nun la Forkegoj, akirinte superecon en unu provinco, komencis sin defendi kontraŭ la perforto de la Preniloj. La Preniloj embarasiĝis kaj petis helpon de Per II Erik. Per Erik kunvenigis la popolon, kaj kun larmoj en la okuloj li ĵuris, ke li defendos la puran inferan dogmaron aŭ perdos sian vivon. Kaj tiam li foriris en la militon. Ĝi daŭris dekkvin jarojn, kaj unu kestegon plenigita je horloĝoj post la alia oni hejmensendis, kaj kolekton de rekrutoj kaj dekretan pri novaj impostoj oni faris unu post la alia. Sed la Forkegoj sin brave defendis. Fine alvenis terura mortsciigo anoncanta, ke Per Erik pereis. Sed la funebro iomete malpligrandiĝis, kiam oni aŭdis, ke la Preniloj batalakiris du provincojn, ses mil standardojn kaj tamburojn, kvincent horloĝojn kaj tri milionojn en oro kaj arĝento. La korpon

de Per Erik oni hejmenveturigis kaj super lia restaĵo oni konstruis preĝejon kun jena surskribo: "Al Heroa Reĝo, Defendinto de la pura infera dogmaro, kiu mortis por sia prenilo. La Animo verŝajne estas ĉe Dio."

Ĉi tio estis la plej bela paĝo en la laŭdlibro de la Hullinguoj. Sed la Forkegoj daŭre persistis en sia kredo, kaj fine ili ricevis laŭvolan religian praktikadon. Eĉ ekzistis homoj (el la malkontentuloj), kiuj pretendis, ke oni batalis pri bagatelo, ĉar estas tute egale scii, ĉu en la infero oni estos pinĉata per forkego aŭ per prenilo, ĉar oni scias, ke ekzistas neniu infero.

Post Per Erik fariĝis reĝo Jøens I Filip. Li enkondukis teatron por bonhumorigi la malkontentulojn. Sed ĉar ankaŭ la malkontentuloj faris teatron, oni iliajn teatraĵojn deklaris pekaj, kaj oni konstruis nacian teatron, en kiu oni nur prezentis scenojn el la Laŭdlibro kaj La Milito de la Preniloj kontraŭ la malfidelaj. Pro tio oni kutimigis la popolon, respekte surprigrardi al siaj "grandaj memoraĵoj."

Sub la rego de la sekvulo Jøens II Petter oni ekeldonis "La ŝtatgazeton." Al ili impulsis parte la fermentanta malkontenteco, parte la neceso, disigi plejeble rapide la opiniojn de la altrangularo. La celo de la "Ŝtatgazeto" estis: senĉese klarigi, ke ĉio, kion pensas, parolas aŭ skribas la subularo estas mensogo; ke ĉiajn agojn de la subularo kaŭzas malnoblaj motivoj, egoismo, envio kaj malicemo; klarigi, ke la nuna socio estas la plej perfekta, kondukanta al ĉies feliĉo; prediki, ke la infera dogmaro estas la plej milda, plej profunda, plej sprita de ĉiuj dogmaroj, kiun oni ne povus anstataŭigi per ia ajn alia, ke ĉiuj aliaj dogmaroj estas malsaĝaj kaj malmoralaj ktp. Ĉi tiun elpensajon oni bonvenigis ĝojkrie kaj "La ŝtatgazeto"

prenis pro tio la nomon: "La Publika Opinio" aŭ "La Benata Malaktiveco."

XI

La "socio" jam nun atingis la supron aŭ idealon de absurdo. La utilon oni malestimis kaj la senutilon oni honoris. Estis do pli honorinde figuri pomon, pro kio oni fariĝis profesoro kaj kavaliro, ol kreskigi pomarbon, pro kio oni nur fariĝis impostpaganto. La prezenton de teatraĵo oni estimis kaj honoris multe pli ol la verkadon de teatraĵo, kaj kelkfoje, vidinte bonegan teatraĵon, oni vidis la publikon jungi sin antaŭ la veturilon de aktorino, por tiri la veturilon ĝis ŝia domo. Ĉiujn, kiuj volis malhelpi la justecon, kontraŭlabori ekzamenon de la kompatinda stato, pligrandigi la mizeron kaj puni senkulpulon, oni honoris per oficoj, pensioj kaj meritsignoj.

Plej ideale, tamen, evoluis la vivo en la urboj. En la reĝurbo loĝis tricent mil homoj sur spaco ne pli granda ol kelkaj kvindekaj da aroj. Vidante ĉi tiun ŝtontombon, kiu estis la fiero de la enloĝantoj, oni do povis tuj kalkuli sur kiom da ŝarĝoj da malpuraĵoj ĝi kuŝis, ĉar la urbon oni ne purigis ĉiutage.

Pro tio estiĝis malbonodoro, kiun la urbanoj ne sentis, sed kiu kaŭzis malsanojn. Al tio ankaŭ kunhelpis altgrade la ideala konstrumano. Anstataŭ kuŝigi la domojn en terasojn al la sunflanko, oni ilin konstruis en longaj vicoj, inter kiuj iris vojetoj tiel mallarĝaj, ke nur por malmultaj loĝantoj la ĉambroj estis sufiĉe helaj. Same kiel ĉe certaj popoloj, loĝantoj en valoj inter altaj montoj, ankaŭ ĉi tie malsano naskiĝis, kiu sub

la nomo de kretenismo ŝanĝis la funkciojn de la cerbo, igante la idiotismon hereda.

La urbanoj do fariĝis tiel kretenaj, ke kamparano ne komprenis, kion ili parolas. Al ili ĉiuj perceptoj tiel konfuzigis, ke tiuj, kiuj tion povis, tage dormis kaj nokte manĝis kaj trinkis, kio kompreneble kaŭzis multe pli da malsanoj.

Amasigataj sur malgranda spaco ili daŭre interbatalis, kio tute ne estis mirinda, ĉar ili devis sin reciproke ĝeni, puŝi kaj piedpremi. La pligrandiĝantan kretenismon sekvis senhelpeco, kiu proksimume similis al tiu de la infaneco. Multajn milojn da ormarkoj oni pro tio devis pagi al gardantoj, kiuj sub la nomo de policanoj marŝis sur stratoj, hejmenkondukis ebriulojn, hejmenportis tiujn, kiujn renversis kaj premis veturiloj, kuris alporti akvon al svenintoj, serĉis domnumerojn, sciigis, kie loĝas la barbiro, kie troviĝas publikulinoj, kie brulas ktp.

Al tiuj idiotejoj sin amase direktis el la kamparo ĉiuj tiuj junuloj kaj junulinoj, kiuj ne heredos bienon. La junulojn oni prenis kiel sklavojn; la junulinoj serĉis oficon kiel sklavinoj aŭ atendis, ke oni ilin okaze malvirtigos. En la urbo estis malfacile al junuloj edziĝi, kaj pro tio oni malvirtigis kun ilia propra kunsento kaj tiu de la polico ĉiujn filinojn, kies infanoj ne povus postuli ian okupon aŭ oficon.

Malfeliĉaj kiel ili do estis, ili serĉis konstantajn rimedojn en alkoholaĵoj, kiujn oni konsumis en publikaj ejoj. Ĉe ĉiu konsumado de granda kvanto da alkoholo, kio nur okazis en vira rondo, oni kutimis trinki apartan glason da alkoholo por la hejme restanta virino, kiu ne povis foresti de la infanoj, kaj unu glason por la hejmo, kie atendis lito kaj edzino. En vere grandaj okazoj por ebriiĝo oni komencis trinki grandan gla-

son da alkoholo por la reĝo kaj unu por la patrujo, kelkfoje ankaŭ unu por la pura infera dogmaro.

Ĉi tiu idealsocio de tricent mil personoj pretendis labori por la bonstato de la popolo. Sed irinte matene al la urblimaj impostejoj aŭ al la foirejoj, kien la kamparanoj alportis manĝaĵojn al ili, oni vidis kiu ilin nutras. Interŝanĝe de tio la kamparanoj ricevis iom da mono, kiun forprenis la impostoj; plie ili rajtis rigardi oleopentraĵojn, aŭskulti prelegojn, kiujn ili neniam havis tempon aŭskulti, sed pri tio ili devis kulpigi sin mem, ĉar estis permesate aŭskulti ilin, kiam plaĉos al ili, kompreneble kontraŭ aparta pago; plie ili ricevis instruistojn, kiuj instruis al ili la inferan dogmaron kaj la laŭdlibron, kompreneble kontraŭpage, kaj dimanĉe plenan ĉerpilon da insultoj de la pastro, kiu diris al ili, ke ili estas grandaj friponoj kaj ke oni ilin kastros, se ili ne pagos la impostojn. Ĉion ĉi, kion oni nomis la benataj fruktoj de la instruado, ili ricevis (kontraŭ pago), por ke ili alportu en la urbon manĝaĵojn al tiuj, kiuj mortus pro malsato, se unu matenon la kamparanoj preterlasus iri al la foirejo. Kaj tion oni povis kredigi al la kamparanoj!

Sed en la urbo ĉiam troviĝis malriĉuloj kaj malkontentuloj, kaj fine estis necese zorgi pri ili, ĉar ili fariĝis danĝeraj. Pro tio oni konstruis publikajn domojn de kompatemo, kiujn oni nomis malliberejoj, kie oni faris provojn ekscii, je kiom malmulta manĝaĵo povas vivi homo. Kaj eksciante tion, oni trovis, ke la laboristoj diboĉas. Kiam la laboristoj rifuzis labori, ĉar la laboro estis laŭvola, oni faris la laboron deviga, kaj per armiloj oni devigis ilin labori.

Fine kiam la malkontento kaj la ekscitiĝo fariĝis tro grandaj, la impostoj netolereblaj, kaj ĉar la tutan ŝuldon oni ĵetis

sur la reĝon, ĉi tiu fine eltrovis novan sistemon de regado, kiun post multe da kverelo oni akceptis sub la nomo "parlamentara reĝimo" aŭ "priespinda sistemo." Same kiel multaj gazetredaktoroj estis devigataj pro la leĝo pri preslibereco ĝin lerte eviti, anstataŭante sin per tiel nomataj respondeculoj, la reĝo do depost nun elektis ministrojn, kiuj prenis sur sin la respondecon por liaj malprudentaĵoj, kaj pro tio la reĝo estis protektata kontraŭ ĉia akuzo. Sed la respondeco ne estis pli danĝera, ol ke ili havigos al ministro, kiun oni akuzis pro reĝa malprudentaĵo, eksigon por esti guberniestro kaj kerubkavaliro. Ĉi tiu ofico de respondeculo estis do tre oportuna kaj oni ĝin multe aspiris.

En plej proksima interrilato kun tio staris la trobabiladsistemo aŭ parlamenteja sistemo. Aro da riĉaj homoj ĉiujare kunvenis, unu fojon serĉante per sagaca parolo elekti la sekvontan viktimon, sur kiun nova imposto estu ŝarĝota. Kiam ili estis tro sagacaj al si reciproke, ili pace interkonsentis, ne ŝarĝi la imposton sur sin reciproke aŭ ili interŝanĝis kaj brokantis la impostojn.

Aparta kaj siaspece bona ekzemplo de ĉi tiu reĝa sistemo estis la parlamenteja leĝo, kiu traktis la metion de tanistoj. Ses tanistoj jam faris dum 25 jaroj malbonan ledon por malbona prezo. Iun tagon la ĉasistoj, kiuj loĝis ankoraŭ en la najbaraĵo, permesis al si la enkondukon de bona ledo por bona prezo. La popolo ĝojkrie bonvenigis la novaĵon, sed la ses tanistoj, kiuj havis sidlokon en la parola ĉambrego aŭ parlamentejo, donis petskribon pri limpago por la ledo de la ĉasistoj. La enlandan industrion oni protektu, la idojn de la lando oni ne formanĝu ktp. Ili efektivigis la limpagon de la ĉasista ledo! Pro ĉi tiuj ses tanistoj oni devigis la popolon daŭre aĉeti mal-

bonan ledon je malbona prezo. Ĉi tiun agon oni nomis protektago, ĉar per ĝi oni protektis la privatan intereson kun malprofito de la publika. La respondeculo tamen opiniis, ke plej bone estas kapti la okazon por serĉi oficon kiel guberniestro; li ŝajnis grandan ĉagrenon kaj ekziĝis. La oficon li ricevis kune kun la Keruba ordeno, per kiu oni kutimis rekomenci nur eminentulojn.

Sed plej bedaŭrinde el ĉio estis, ke la kretenismo iom post iom fariĝis naturdevena same kiel la korpaj malfortoj. La kretenuloj, kiuj nomis sin "Societo de la inteligentuloj" (de *intelligere* = kompreni), ĉar ili ne komprenis sian kretenismon (*lucus de non lucere*), iom post iom jam degeneris tiel, ke ili jam perdis la konscion pri sia cerbmoliĝo; male ili pretendis esti la plej saĝaj de la socio. Ĉar ili disponis pri la soldataro, la stato de la socio fariĝis plejeble simila al frenezulejo, kies pacientoj ribelis kaj internigis siajn kuraciston kaj gardantojn. Ĉi tio kaŭzis la plej kuriozajn scenojn. Oni povis aŭdi, ke en la parola ĉambrego oni pledis plej serioze por tiaj opinioj, ke *Atlantika*, kiel oni nun nomis la regnon, kiu posedis nur 50000 soldatojn, povus sin defendi kontraŭ *Akvilonia* aŭ kiu ajn regno, kiu havis 20-oblan nombron da soldatoj. Alian fojon oni sukcesplene pledis por la opinio, ke la socio falruiniĝus, se la popolo ne volus pagi imposton al certaj komediantoj. Alian fojon la ŝtato ruiniĝus, se la popolo ne volus doni salajron kaj profesorecon al sinjoro, kiu kolektis grandan nombron de certa speco de skaraboj, al kiuj li trapikis la korpon per zinkpingloj.

El la kutimo vidi, ke jaron post jaro oni prizorgis, pagis kaj aspiris la kretenismon, rezultis iom post iom, ke multaj malfeliĉuloj deziris partopreni la kretenismon, ĉar ĝi donis hon-

oron kaj monon. Kaj nun ili estis diskonigotaj en la lernejoj, sed oni ne rapide antaŭeniris, ĉar la animoj de la popolo ankoraŭ alkroĉigis per la memoro al la pasinteco, kiu posedis multe da saĝo, eĉ se ĝi estis malbona laŭ multaj rilatoj. Sed daŭre vidante, ke oni ricevas ŝatatecon nur, se oni posedas la opiniojn de la potenculoj, oni devis kontraŭvole almenaŭ ripeti la aprobitajn opiniojn, eĉ ne havante ilin, kaj post kiam ili pene akiris la saman opinion kiel la altranguloj, ĉi tiu opinio jam fariĝis eksmoda.

Rezultis do el ĉi tio senĉesa kurĉasado, eternaj konflikto kaj ekscititeco en la socio kaj neniam laciĝanta malkontento. Kaj kiam la senpovuloj amase ribele kontraŭstaris la potenculojn, kaj forrabis al ili la potencon, oni tuj vidis la malnovan staton sin renovigi kaj ripeti, tiel ke post ĉiu ribelo tiuj, kiujn antaŭ momento oni tirane premegis, fariĝis tiranoj, pri kio antaŭe ili neniam revis.

Jen la momento, kiam ĉiuj pensemuloj pripensis kun furiozo la demandon pri la plibonigo de la socio, kaj nombro da sektoj naskiĝis, kiujn entuziasmigis la sankta fervoro ĉesigi, kiom ajn kostos tio, la malfeliĉojn, la mizeron kaj la kverelemon.

Unu sekto, nomata "molleda skolo", pledis por la opinio, ke la socion oni lasu grandiĝi laŭplaĉe kiel natura herbejo, kie herbo kaj herbaĉo interbatalu pri la nutraĵoj, eĉ kun la risko, ke la herbaĉo venkos kiel la plej forta.

Alia sekto, nomata la korporacianoj aŭ "skolo de malgrandaj birdoj," predikis ĝeneralan unuigon de malgranduloj, malsanuloj, malfortuloj, malsaĝuloj, mallaboremuloj, per kio la rajto de la malfortuloj, tirane premegi la fortulojn, ricevu sankcion de la fundamenta leĝo.

Tria sekto, la "boŝmanoj" opiniis, ke la sola savo dependas ne de solvo de la demandoj, kiuj estas nesolveblaj, sed de ĝenerala eksplode farota detruo de la tuta planedo Tero, kiu, ĉar kreita el nenio sekura, reiru al sia deveno.

Kaj dum ĉi tiuj sektoj kaj aliaj interbatalis pri la hegemonio, la socio daŭre persistis en la malnova sistemo, serĉis en la pasinteco la pruvojn por la ĉiurilata bono de la estanteco kaj akceptis malnovajn jam travivitajn formojn, dekretis decidojn kaj donis leĝojn, tiel ke neniam antaŭe tiom da konsento superregis la regantojn, kiuj opiniis kaj pruvigis, ke tio estas la vera Insulo de Feliĉuloj, dum ĉe la regatoj ĉiam pli-fortiĝis la kredo, ke ĝi certe estas Insulo de Malfeliĉuloj.

www.omnibus.se/inko

ISBN 91-7303-060-0